

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**Η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την περίοδο
της πρόσφατης χρηματοοικονομικής κρίσης και οι
επιπτώσεις του Brexit**

ΜΑΥΡΟΓΙΩΡΚΑ ΔΕΣΠΟΙΝΑ

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΔΡ ΑΣΣΙΩΤΗΣ ΑΝΔΡΕΑΣ**

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΜΑΙΟΣ, 2017

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την περίοδο της πρόσφατης
χρηματοοικονομικής κρίσης και οι επιπτώσεις του Brexit**

Δέσποινα Μαυρόγιωρκα

**Επιβλέπων Καθηγητής
Ανδρέας Ασιώτης**

Μάϊος 2017

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Τραπεζική και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**Η πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την περίοδο της πρόσφατης
χρηματοοικονομικής κρίσης και οι επιπτώσεις του Brexit**

Δέσποινα Μαυρόγιωρκα

**Επιβλέπων Καθηγητής
Δρ Ασιώτης Ανδρέας**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Τραπεζική και χρηματοοικονομική από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάϊος 2017

Περίληψη

Η παρούσα διατριβή διερευνά την εξέλιξη των κυριότερων οικονομικών δεικτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη διαμέσου της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008. Η ανάλυση των οικονομικών δεικτών επιβεβαιώνει την οικονομική ανισότητα των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης φανερώνοντας ότι οι επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 έχουν καταστεί εντονότερες στις χώρες του νότιου τμήματος της Ευρώπης, όπως η Ελλάδα, Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία και η Κύπρος. Η υιοθέτηση προγραμμάτων στήριξης και η εφαρμογή σκληρών μέτρων λιτότητας έχουν περιορίσει τον ρυθμό ανάπτυξης του χρέους προκαλώντας ταυτόχρονα πληθωρισμό μηδενικού επιπέδου. Τα μηδενικά ποσά πληθωρισμού έδειξαν ότι δυσχεραίνουν την οικονομική θέση των χωρών που έχουν δανειστεί ή διαθέτουν υψηλό δημόσιο χρέος και ταυτόχρονα ευνοεί τις πλεονασματικές χώρες που δανείζουν. Άμεσο αντίκτυπο των μέτρων λιτότητας και του μηδενικού πληθωρισμού αποτέλεσε η αύξηση της ανεργίας η οποία ήταν εντονότερη στην ευρωζώνη και συγκεκριμένα στις νότιες χώρες. Η αποτελεσματικότητα της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος, έχει αποτελέσει επανειλημμένα θέμα προς αμφισβήτηση την περίοδο κατά την οικονομική κρίση. Ταυτόχρονα, οι λόγοι αποχώρησης του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, καθώς και οι κινδυνολογίες στη μετά Brexit εποχή έδειξαν ότι αποτελούν πρόκληση για την διατήρηση της Ενωμένης Ευρώπης.

Abstract

The present postgraduate work researches the progress of the main economic sectors in European Union and Eurozone through the recent financial crisis of 2008. The evaluation of the economic sectors confirms the financial inequality between the members of the European Union and illustrates how the effects of the financial crisis of 2008 have been more intense for the southern countries such as Greece, Spain, Italy, Portugal and Cyprus. The adoption of supporting programs and application of austerity measures have restricted the rate of debt increase while at the same time have created zero inflation. Zero inflation has shown that it worsens the financial status of the countries which have borrowed money and also have high debt. Meanwhile, the countries which have lend money, have gained the most. A direct result of the usage of austerity measures was the increase of unemployment across the Eurozone and more specifically in the southern countries. The effectiveness of the common currency has repeatedly been in the centre of discussion during the financial crisis. At the same time, the reasons why the UK have exited the EU, as well as the scaremongering regarding the after Brexit era have shown that they challenge the unity among the members of the EU.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου Δρ Ασιώτη Ανδρέα για την επίβλεψη και την όλη καθοδήγηση του για την αποπεράτωση της παρούσας διατριβής.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον σύζυγο μου και την μητέρα μου για την κατανόηση και την υποστήριξή τους καθώς και όσους με στήριξαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1	1
Εισαγωγή	1
Κεφάλαιο 2	3
Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας	3
Κεφάλαιο 3	5
Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	5
3.1 Ευρωπαϊκή Ένωση.....	5
3.1.1 Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης	5
3.1.2 Ευρωζώνη.....	7
3.1.3 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ).....	9
3.2 Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM).....	9
3.3 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)	10
3.4 Χρηματοπιστωτική κρίση.....	10
3.4.1 Η Χρηματοπιστωτική κρίση στην Ευρωπαϊκή Ένωση	12
3.4.2 Οι χώρες του Νότου	12
3.4.3 Φαινόμενο «Ντόμινο» στην Ευρωζώνη.....	13
3.5 Ην. Βασίλειο – Brexit.....	14
Κεφάλαιο 4	16
Μεθοδολογία	16
4.1 Μέθοδοι εκπόνησης της διατριβής	16
4.2 Συλλογή και αξιολόγηση στοιχείων	16
4.3 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα συλλογής στοιχείων	17
Κεφάλαιο 5	18
Ανάλυση Αποτελεσμάτων	18
5.1 Ανάλυση οικονομικών δεικτών	18
5.1.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)	18
5.1.2 Πληθωρισμός.....	21
5.1.3 Έλλειμμα και πλεόνασμα κυβερνήσεων σε ποσοστό ΑΕΠ.....	24
5.1.4 Δημόσιο Χρέος των κυβερνήσεων κρατών μελών της ΕΕ.....	27
5.1.5 Ανεργία και Ευρωπαϊκή Ένωση	30

5.2 Μ. Βρετανία και το δημοψήφισμα Brexit.....	33
5.2.1 Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος.....	33
5.2.2.Οι λόγοι που οδήγησαν στο Brexit	33
5.2.3 Η διαδικασία αποχώρησης από την ΕΕ.....	34
5.2.4 Επιπτώσεις δημοψηφίσματος και κινδυνολογίες αποχώρησης.....	35
Κεφάλαιο 7	41
Επίλογος	41
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	43

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

Οι αδυναμίες που παρουσίασε το οικοδόμημα της ΕΕ επιδεινώθηκαν κατά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση φέρνοντας πολλά κράτη μέλη σε αντιπαράθεση. Κύριο μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), την κρίσιμη αυτή περίοδο, δεν ήταν άλλο από τη βιωσιμότητα των κρατών μελών της. Οι προκλήσεις στις οποίες καλείται να αντεπεξέλθει η Ευρωπαϊκή Ένωση, την τελευταία δεκαετία, είναι πολλές με αποκορύφωμα το λαϊκό δημοψήφισμα που παρέθεσε η Μ. Βρετανία προς αποχώρηση της από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η περίπτωση του Brexit έχει προκαλέσει εντάσεις σε όλη την Ευρώπη, καθιστώντας το μέλλον της Μ. Βρετανίας, αλλά και της ΕΕ, για πολλούς δυσοίωνο.

Η παρούσα διατριβή αποτελεί μια θεωρητική μελέτη που στοχεύει στη διασύνδεση των σύγχρονων οικονομικών εξελίξεων της Ενωμένης Ευρώπης με ιστορικά γεγονότα που στιγμάτισαν την οικονομική πορεία της κοινότητας. Εξετάζονται οι λόγοι για τους οποίους η ΕΕ ήταν ευάλωτη στην πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση και επιχειρείται μια οικονομική σύγκριση των κρατών μελών εντός και εκτός της ευρωζώνης από το 2006 μέχρι και σήμερα. Διερευνάται η περίπτωση Brexit και οι πιθανές επιπτώσεις αυτού του γεγονότος τόσο στην Μ. Βρετανία όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Επιβάλλεται λοιπόν, η αναζήτηση των αδυναμιών που παρουσίασε το ευρωπαϊκό οικοδόμημα προς αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης για αποφυγή μελλοντικών κρίσεων και επανάκτησης της ευημερίας. Παράλληλα, η απόφαση μιας χώρας, στην προκειμένη περίπτωση της Μ. Βρετανίας, για αποχώρηση από την ευρωζώνη, κρίνεται αναγκαίο να τεθεί υπό διερεύνηση έτσι ώστε να περιοριστούν αλλά και να αποφευχθούν μελλοντικές συγκρούσεις, εφαρμόζοντας κατάλληλες μεταρρυθμίσεις προς ενδυνάμωση της ΕΕ.

Στη δεύτερη ενότητα η έρευνα ασχολείται με την ανασκόπηση βιβλιογραφίας, κάνοντας αναφορά σε έρευνες που εστιάζουν στη χρηματοπιστωτική κρίση που έπληξε την ΕΕ, με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) να καλείται να ρυθμίσει το χρηματοπιστωτικό σύστημα

προς αποφυγή χρεοκοπιών. Θα ακολουθήσει η παράθεση ερευνητικών πηγών για μελέτη του Brexit, που έχουν ως στόχο την πρόβλεψη μελλοντικών οικονομικών καταστάσεων στην ΕΕ.

Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζεται το θεωρητικό υπόβαθρο της έρευνας, όπου γίνεται μια ιστορική αναδρομή στη δημιουργία της ΕΕ, ένα όραμα που δημιουργήθηκε με ιδανικά ειρήνης και ευημερίας των κρατών. Αναδεικνύονται τα οικονομικά οφέλη των κρατών μελών της ευρωζώνης από την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος. Γίνεται αναφορά στην πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση και στις επιπτώσεις που επέφερε τόσο στην ΕΕ και ιδιαίτερα στην Ευρωζώνη. Επισυνάπτονται οι τρόποι με τους οποίους η ΕΕ αντιμετώπισε και συνεχίζει να αντιμετωπίζει την οικονομική κρίση. Επιπλέον, γίνεται αναφορά στο ρόλο που διαδραμάτισε το διεθνές νομισματικό ταμείο σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Κεντρική τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την περίοδο της οικονομικής κρίσης με στόχο τη βιωσιμότητα των χωρών και την αποφυγή χρεοκοπίας. Εν συνέχεια, πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή των σχέσεων Μ. Βρετανίας και ΕΕ.

Η τετάρτη ενότητα αναφέρεται στην μεθοδολογία, δηλαδή στις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν για την συλλογή και ανάλυση στοιχείων που αποσκοπούν στην αποπεράτωση της παρούσας διατριβής.

Στην πέμπτη ενότητα αναλύονται οι κυριότεροι οικονομικοί δείκτες των κρατών μελών της ΕΕ, αναδεικνύοντας τις μεταβολές που σημειώθηκαν κατά την περίοδο της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης. Επιπρόσθετα, μελετάται η περίπτωση της Μ. Βρετανίας, ως της πρώτης χώρας, που αποφασίζει να αποχωρήσει από την ΕΕ. Η παρούσα ενότητα θα εστιάσει στους λόγους για τους οποίους η χώρα αυτή προέβηκε σε λαϊκό δημοψήφισμα καθώς και τις αιτίες που ώθησαν το μεγαλύτερο ποσοστό των πολιτών να ψηφίσει υπέρ της αποχώρησης. Επιπρόσθετα, θα μελετηθούν οι πιθανές επιπτώσεις που θα αντιμετωπίσει η χώρα αυτή καθώς επίσης και οι υπόλοιπες χώρες, κράτη μέλη της ΕΕ, από την επικείμενη αποχώρηση. Οι εξελίξεις που διαδραματίζονται τα τελευταία χρόνια εγείρουν πληθώρα ερωτημάτων για το τι μέλλει γενέσθαι με την Ενωμένη Ευρώπη. Εν κατακλείδι, οι κινδυνολογίες περί της αρχής του τέλους της Ένωσης προβάλλονται όλο και εντονότερα.

Στην επόμενη ενότητα θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα των προαναφερθέντων ζητημάτων που μελετούνται.

Η τελευταία ενότητα συνιστά τον επίλογο της διατριβής και μέρος της αφιερώνεται για την παράθεση μερικών εισηγήσεων για μελλοντική έρευνα.

Κεφάλαιο 2

Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας

Η ειρήνη και η σταθερότητα αποτέλεσαν το πρώτο μέλημα των οραματιστών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), το 1957, δόθηκε το έναυσμα για την ανάπτυξη και την ευημερία. Ιδιαίτερη σημασία, αποτελεί το γεγονός ότι οι λόγοι οι οποίοι ώθησαν την κάθε χώρα ξεχωριστά προς στην ένταξη της στην ΕΕ είναι διαφορετικοί. Οι λόγοι αυτοί μπορούν να διακριθούν σε οικονομικούς, αμυντικούς και πολιτικούς. Η διαφορετικότητα μεταξύ των χωρών, ο άνισος ανταγωνισμός και η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 δυσχέρανε το όραμα της ΕΕ επιφέροντας ολέθριες συνέπειες στην πολιτική αλλά κυρίως στην οικονομική ισορροπία της κοινότητας.

Η σύγχρονη βιβλιογραφία εστιάζει κυρίως στην οικονομική κρίση και στα ζητήματα που ανακύπτουν από αυτή. Πολλοί οικονομικοί αναλυτές μελετούν εδώ και μια δεκαετία την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, που έπληξε και αποδυνάμωσε την Ευρώπη προσδιορίζοντας τις αδυναμίες που παρουσίαζε στο σύνολο της και γενικά τους λόγους για τους οποίους ήταν ευάλωτη στην κρίση αυτή. Παράλληλα, αναζητήθηκαν τρόποι αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης καθώς και μέθοδοι επανεκκίνησης της οικονομίας. Το κοινό νόμισμα που υιοθετήθηκε στην ευρωζώνη υποσχόταν οικονομική ανάπτυξη και ισότητα μεταξύ των χωρών, γεγονός που καταρρίφθηκε κατά την οικονομική κρίση. Οι περισσότεροι οικονομικοί παρατηρητές, όπως για παράδειγμα ο Moravcsik (2016), επιρρίπτουν ευθύνες στο κοινό νόμισμα για την δυσχερή οικονομική κατάσταση που βρίσκονται αρκετές χώρες της ευρωζώνης. Σύμφωνα με τον Χατζηγάκη (2007), οι ευρωπαϊκές χώρες του νότου μετά την υιοθέτηση του ευρωνομίσματος επέδειξαν δημοσιονομική ανευθυνότητα δημιουργώντας τεράστια ελλείμματα και υψηλό δημόσιο χρέος. Με την παρέμβαση του διεθνούς νομισματικού ταμείου (ΔΝΤ) και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) αποτράπηκε η χρεοκοπία χωρών με μεγάλο δημοσιονομικό χρέος. Οι Krugman (1998) και Nissan (2015) υποστηρίζουν ότι το ΔΝΤ αποτελεί αναμφίβολα ένα θεσμό που προκαλεί έντονες αντιδράσεις. Αφενός, μεγάλη μερίδα

ερευνητών υποστηρίζει ότι το ΔΝΤ συνιστά αναπόσπαστο θεσμό της παγκοσμίας οικονομίας. Αφετέρου, άλλοι τάσσονται κατά του ΔΝΤ και χαρακτηρίζουν αυτό το θεσμό ως μη αποτελεσματικό υποστηρίζοντας ότι αποτελεί μηχανισμό ηθικού κινδύνου (International financial institutions advisory commission, 2000 · Global exchange 2015). Σύμφωνα με τον Gareth Harding η Ευρώπη βρίσκεται ανάμεσα σε μια τριπλή κρίση αποκαλούμενη ως νομισματική, δημοσιονομική και πολιτική. Εν κατακλείδι, από το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 και μετά, ο Adams (2013) εξετάζει τα γεγονότα που διαδραματίζονται τα οποία δημιουργούν πνεύμα απαισιοδοξίας γύρω από το ευρωπαϊκό όραμα. Το ευρωπαϊκό ενδιαφέρον περιστρέφεται γύρω από το ελληνικό χρέος, την αύξηση της ανεργίας στην Ισπανία, τη Γερμανική νομισματική αδιαλλαξία, την αδύνατη ιταλική διακυβέρνηση, την αύξηση του Βρετανικού ευρωσκεπτικισμού αλλά και την ενδεχόμενη κατάρρευση του κοινού νομίσματος.

Η σύγχρονη βιβλιογραφία είναι ελλιπής ως προς τις ακριβείς επιπτώσεις που θα επιφέρει η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ. Πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι αναμένεται να φέρει επιπλοκές τόσο στην ίδια τη χώρα όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Ο Pothier (2016) υποστηρίζει ότι το Ηνωμένο Βασίλειο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στο ευρωπαϊκό οικονομικό σύστημα αφού αποτελεί τον κεντρικό άξονα σε τραπεζικές δραστηριότητες, οι οποίες διενεργούνται από μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες και παράλληλα εκλαμβάνεται ως η κύρια είσοδος στην αγορά, ως μη ευρωπαϊκό κεφάλαιο. Σύμφωνα με το Center of economic performance του Λονδίνου, υπολογίζεται ότι η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ θα οδηγήσει σε μείωση των εσόδων γύρω στο 1,3% και 2,6% ετησίως. Αρκετοί αναλυτές, όπως ο Αντριάνο Μποζόνι (2016), υποστηρίζουν ότι με την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ δεν θα διστάσουν και άλλες χώρες, να αποχωρήσουν είτε από την ευρωζώνη είτε από την ΕΕ αποδυναμώνοντας το Ευρωπαϊκό όραμα.

Η παρούσα διατριβή αποβλέπει στην περαιτέρω διερεύνηση των αιτιών που οδήγησαν αρκετές χώρες της ΕΕ σε δυσμενή οικονομική κατάσταση συγκρίνοντας την οικονομική θέση των κρατών μελών εντός και εκτός της ευρωζώνης. Η προκειμένη έρευνα εστιάζει στην περίπτωση της Βρετανίας και την επικείμενη αποχώρηση της από την ΕΕ αναδεικνύοντας τους λόγους για τους οποίους το Ηνωμένο Βασίλειο επιθυμεί να βρεθεί εκτός ΕΕ και παράλληλα καταδεικνύει τους πιθανούς κινδύνους που εγκυμονεί το Brexit για την ευρωπαϊκή οικονομία.

Κεφάλαιο 3

Θεωρητικό Υπόβαθρο

3. 1 Ευρωπαϊκή Ένωση

3. 1. 1 Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, το 1945, οι συνθήκες που επικρατούσαν για την γηραιά ήπειρο ήταν δυσμενείς. Η Ευρώπη αποτελούσε μια κατεστραμμένη ήπειρο όπου κύριο μέλημα της ήταν να επουλώσει τις πρόσφατες πληγές του πολέμου. Η ανάγκη για αποτροπή μελλοντικών συγκρούσεων και η εξασφάλιση της ειρήνης, σε συνδυασμό με την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας συνιστούσαν τους στόχους όλης της ηπείρου. Την περίοδο εκείνη, ο Ζαν Μονέ ^[1] διακήρυσσε ότι, τα κράτη ήταν πολύ μικρά για να μπορούν να εγγυηθούν ειρήνη, πρόοδο και ευημερία. Η ομοσπονδιακή συνεργασία προβαλλόταν ως επιτακτική ανάγκη. Έτσι λοιπόν, για πρώτη φορά, προωθείται έντονα η επιθυμία για μια ενοποιημένη Ευρώπη, «τις Ηνωμένες πολιτείες Ευρώπης».

Ο τότε υπουργός εξωτερικών Ρομπέρ Σούμαν ^[2] ενστερνίστηκε την άποψη του Ζαν Μονέ και στις 9 Μάιου 1950 πρότεινε, σε πρώτο στάδιο, την συνένωση των βιομηχανιών του άνθρακα και χάλυβα, της Δυτικής Ευρώπης. Η απόφαση αυτή οδήγησε στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) στις 18 Απριλίου 1951, μέσω της συνθήκης του Παρισιού, με την συμβολή έξι κρατών μελών: της Γαλλία, της Δυτικής Γερμανίας, του Βελγίου, της Ιταλίας, των κάτω χωρών και του Λουξεμβούργου. Σύμφωνα με τους ιδρυτές της ΕΚΑΧ, αυτή η ενοποίηση θα απέκλειε οποιεσδήποτε μελλοντικές συγκρούσεις. Τον Μάρτιο του 1957 υπογράφηκε από τις έξι χώρες η συνθήκη της Ρώμης, η οποία προέβλεπε τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, αποκαλούμενης ως ΕΟΚ, που στόχευε στην εξάλειψη συναλλαγματικών εμποδίων με απώτερο σκοπό μια ενιαία αγορά αγαθών και υπηρεσιών απαλλαγμένη από δασμούς και συναλλαγματικά

^[1] Ο Ζαν Μονέ(1888-1979), ήταν Γάλλος οικονομικός και πολιτικός σύμβουλος και αφιέρωσε μεγάλο μέρος της ζωής του στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

^[2] Ρόμπερ Σούμαν,(1886-1963)- Γάλλος, πολιτικός ,νομικός και υπουργός εξωτερικών , ένας από τους πρωτεργάτες της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

εμπόδια. Με τη συγχώνευση των δυο κοινοτήτων της ΕΟΚ και ΕΚΑΧ το 1967 δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και Κοινοβούλιο.

Το 1973 εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα (ΕΚ) η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Ακολούθησε το 1981 η Ελλάδα και το 1986 η Πορτογαλία και η Ισπανία. Τον Φεβρουάριο του 1986 υπογράφηκε από τα τότε μέλη της ΕΚ η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη με στόχο τη δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς όπου θα εξασφάλιζε την ελεύθερη διακίνηση ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Οι δυσκολίες που παρουσιάστηκαν σχετικά με την ελεύθερη αγορά στην ΕΕ ήταν έντονες. Η ύπαρξη διαφόρων νομισμάτων και η μη σταθερότητα στις συναλλαγματικές ισοτιμίες προκαλούσε αυξημένο κόστος ανάμεσα στις συναλλαγές των κρατών μελών.

Ορμώμενο από τα προαναφερθέντα γεγονότα, το 1988 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δημιούργησε μια επιτροπή με προεδρεύον τον Ζακ Ντελόρ ^[1] όπου θα μελετούσε την οικονομική και νομισματική ένωση (ΟΝΕ). Η επιτροπή αυτή, το 1989, κατέθεσε μια έκθεση που στόχευε στην πλήρη απελευθέρωση κινήσεως κεφαλαίων, στην ολοκλήρωση των χρηματοοικονομικών αγορών και στην σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών διαμέσου ενός κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος ελεγχόμενου από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Με βάση την έκθεση αυτή ψηφίστηκε η τρίτη κατά σειρά συνθήκη, το Δεκέμβριο του 1991, στο Μάαστριχ της Ολλανδίας όπου πήρε και την ονομασία Συνθήκη Μάαστριχ ή αλλιώς Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συνθήκη τέθηκε σε εφαρμογή τον Νοέμβριο του 1993 και εισήγαγε καινοτόμες συνεργασίες ανάμεσα στα κράτη μέλη τόσο σε οικονομικό, πολιτικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Η συνθήκη του Μάαστριχ διακατεχόταν από το πνεύμα του ελεύθερου ανταγωνισμού και υποστήριζε τις τέσσερις ελευθερίες. Ανάμεσα σε αυτές συμπεριλαμβανόταν η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων με σκοπό την αύξηση των κερδών, η ελεύθερη διακίνηση αγαθών εντός της ΕΕ χωρίς την ύπαρξη δασμών, η ελευθερία παροχής υπηρεσιών και τέλος η ελευθερία στην μετακίνηση προσώπων. Απώτερος σκοπός της συνθήκης ήταν η εξασφάλιση σταθερής οικονομικής και μη πληθωριστικής ανάπτυξης με συνεπακόλουθο την άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

^[1] Ζακ Ντελόρ (1925) Γάλλος πολιτικός, πρόεδρος της Ευρωπαϊκής επιτροπής(1985-1995)

3.1.2 Ευρωζώνη

Σημαντικότερο βήμα στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτέλεσε η υιοθέτηση ενός ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος. Το 1999 εγκαινιάστηκε το ενιαίο νόμισμα (ευρώ) της Ευρώπης και μέχρι σήμερα αποτελεί επίσημο νόμισμα για 19 από τα 27 πλέον κράτη μέλη της ΕΕ. Η μετάβαση σε κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα ολοκληρωνόταν σε τρία στάδια. Πρώτον, όλα τα κράτη μέλη εντάσσουν το νόμισμα τους στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο (ΕΝΤ) και γίνεται εφικτή η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων. Δεύτερον, πληρούνται τα λεγόμενα «Κριτήρια Σύγκλισης», όπου πρέπει όλα τα κράτη μέλη να συγκλίνουν προς συγκεκριμένους οικονομικούς δείκτες για να μπορούν να ενταχθούν στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Συγκεκριμένα, το δημοσιονομικό έλλειμμα κάθε χώρας, μέλους, της ΟΝΕ δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του Ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) ενώ το δημόσιο χρέος πρέπει να είναι μικρότερο από το 60% του ΑΕΠ. Παράλληλα, ο ρυθμός πληθωρισμού δεν προβλέπεται να ξεπερνά τις 1,5 μονάδες και τα μακροπρόθεσμα επιτόκια να μην αποκλίνουν περισσότερο από 2 μονάδες από τον μέσο όρο των τριών χωρών που παρουσιάζουν τις καλύτερες επιδόσεις στους τομείς αυτούς. Επιπρόσθετα, η συναλλαγματική ισοτιμία της κάθε χώρας μέλος επιβάλλεται να βρίσκεται εντός του ορίου διακύμανσης για τουλάχιστον δυο έτη. Τρίτον, ως επόμενο στάδιο αποτέλεσε η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με στόχο τη σταθερότητα τιμών και αμετάκλητων ισοτιμιών διαμέσου μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής.

Αναμφίβολα, η ένταξη μιας χώρας στην ευρωζώνη επιφέρει αρκετά πλεονεκτήματα, τόσο οικονομικά όσο και πολιτικά. Αυξάνεται η αίσθηση της ενότητας μεταξύ των χωρών μελών και το κοινό νόμισμα γίνεται ισχυρότερο στην παγκόσμια οικονομία. Η διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών γίνεται ευκολότερη καθώς το κόστος είναι μειωμένο λόγω της απουσίας μετατροπής συναλλάγματος. Ο ανταγωνισμός γίνεται εντονότερος από την ύπαρξη του κοινού νομίσματος, οι επενδύσεις ενισχύονται και κατ' επέκταση αυξάνεται το ΑΕΠ των χωρών. Ωστόσο, η υιοθέτηση του ευρωπαϊκού νομίσματος επιβάλλει ταυτόχρονα αρκετούς περιορισμούς στα κράτη μέλη. Το σημαντικότερο μειονέκτημα είναι ότι τα κράτη μέλη της ευρωζώνης δεν μπορούν να ασκούν δική τους νομισματική πολιτική αντίθετα, υπεύθυνη γι' αυτό είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία ασκεί ενιαία νομισματική πολιτική σε όλη την ευρωζώνη. Η υιοθέτηση κοινής νομισματικής πολιτικής δεν είναι πάντοτε αποτελεσματική λόγω της οικονομικής ανισότητας μεταξύ των κρατών μελών.

Σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος επιθυμεί να αποχωρήσει από την Ευρωζώνη θα πρέπει να προβεί στην έκδοση δικού της νομίσματος και στη συνέχεια να επιχειρήσει την αποσύνδεση του από το ευρώ. Η διαδικασία αυτή χρειάζεται τουλάχιστον ένα έτος και δεν είναι εύκολη αφού θα πρέπει να επανασχεδιαστεί το τραπεζικό της σύστημα καθώς και τα συστήματα πληρωμών ώστε να μπορούν να λειτουργούν με το νέο νόμισμα.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζονται κατά αλφαβητική σειρά οι χώρες οι οποίες εντάχθηκαν στην ΕΕ καθώς και οι χώρες που προχώρησαν στην υιοθέτηση του κοινού νομίσματος .

ΧΩΡΑ	ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ	ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ
Αυστρία	1 Ιανουαρίου 1995	1 Ιανουαρίου 1999
Βέλγιο	1 Ιανουαρίου 1958	1 Ιανουαρίου 1999
Βουλγαρία	1 Ιανουαρίου 2007	
Γαλλία	1 Ιανουαρίου 1958	1 Ιανουαρίου 1999
Γερμανία	1 Ιανουαρίου 1958	1 Ιανουαρίου 1999
Δανία	1 Ιανουαρίου 1973	
Ελλάδα	1 Ιανουαρίου 1981	1 Ιανουαρίου 2001
Εσθονία	1 Ιανουαρίου 2004	1 Ιανουαρίου 2011
Ηνωμένο Βασίλειο	1 Ιανουαρίου 1973	
Ιρλανδία	1 Ιανουαρίου 1973	1 Ιανουαρίου 1999
Ισπανία	1 Ιανουαρίου 1986	1 Ιανουαρίου 1999
Ιταλία	1 Ιανουαρίου 1958	1 Ιανουαρίου 1999
Κροατία	1 Ιουλίου 2013	
Κύπρος	1 Μαΐου 2004	1 Ιανουαρίου 2008
Κάτω Χώρες	1 Ιανουαρίου 1958	1 Ιανουαρίου 1999
Λετονία	1 Μαΐου 2004	1 Ιανουαρίου 2014
Λιθουανία	1 Μαΐου 2004	1 Ιανουαρίου 2015
Λουξεμβούργο	1 Ιανουαρίου 1958	1 Ιανουαρίου 1999
Μάλτα	1 Μαΐου 2004	1 Ιανουαρίου 2008
Ουγγαρία	1 Μαΐου 2004	
Πολωνία	1 Μαΐου 2004	
Πορτογαλία	1 Ιανουαρίου 1986	1 Ιανουαρίου 1999
Ρουμανία	1 Ιανουαρίου 2007	
Σλοβακία	1 Μαΐου 2004	1 Ιανουαρίου 2009
Σλοβενία	1 Μαΐου 2004	1 Ιανουαρίου 2007
Σουηδία	1 Ιανουαρίου 1995	
Τσέχικη Δημοκρατία	1 Μαΐου 2004	
Φινλανδία	1 Ιανουαρίου 1995	1 Ιανουαρίου 1999

3.1.3 Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 1998 και αποτελεί θεσμό για την ΕΕ καθώς είναι η τράπεζα των μελών της ευρωζώνης. Σύμφωνα με τη συνθήκη Μάαστριχ, η ΕΚΤ είναι αρμόδια στη διαφύλαξη και διατήρηση της σταθερότητας του ευρώ. Εποπτεύει το τραπεζικό σύστημα των μελών του ευρώ και εφαρμόζει οικονομική και νομισματική πολιτική προσδοκώντας ανάπτυξη στην οικονομία και μείωση της ανεργίας. Προσδιορίζει το επιτόκιο με το οποίο θα δανειοδοτήσει τις τράπεζες της ευρωζώνης και παράλληλα ελέγχει την προσφορά χρήματος και το επίπεδο πληθωρισμού. Στοχεύει στη διατήρηση της ισοτιμίας των συναλλαγματικών ισοτιμιών διαμέσου της διαχείρισης συναλλαγματικών αποθεμάτων και της αγοράς ή πώλησης νομισμάτων όταν είναι απαραίτητο στην ευρωζώνη. Αξίζει να σημειωθεί πως η ΕΚΤ διασφαλίζει την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και κεφαλαιαγορών από τις εθνικές αρχές και την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών. Επιπρόσθετα, παρέχει εξουσιοδότηση στις κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης για έκδοση χαρτονομισμάτων του ευρώ. Επιπλέον, παρακολουθεί τις τιμές και αξιολογεί τους κινδύνους που ελλοχεύουν για την σταθερότητα των τιμών. Γενικά η ΕΚΤ μεριμνά για την ασφάλεια και την οικονομική ανάκαμψη του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος.

3.2 Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ESM)

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας έχει τεθεί σε εφαρμογή από το 2012, με βάση το Λουξεμβούργο και αποτελεί πρόγραμμα χρηματοδότησης, στήριξης, υπό μορφή δανείων στα 19 κράτη μέλη της ευρωζώνης. Ο ESM με την πώληση ομολόγων, δανείζεται από τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Οι χώρες οι οποίες συνεισφέρουν στο ταμείο του ESM έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν μέρος. Η μέγιστη δανειοδοτική του ικανότητα ανέρχεται στα 500 δις ευρώ. Η χρηματική βοήθεια που μπορεί να παρέχει ο οργανισμός είναι η απευθείας χρηματοδότηση των κυβερνήσεων των χωρών, να αγοράσει κρατικά ομόλογα από τις χώρες αλλά και να υποστηρίξει τράπεζες. Η δανειοδότηση πραγματοποιείται υπό όρους διαπραγματεύσεων για κάθε κράτος μέλος ανάλογα με τη μορφή δανειοδότησης. Το πρώτο πρόγραμμα από τον ESM αφορούσε την δανειοδότηση της Ισπανίας προς ενδυνάμωση των τραπεζών της.

3.3 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)

Το διεθνές νομισματικό ταμείο αποτελεί έναν οργανισμό που ιδρύθηκε το Δεκέμβριο του 1945 κατόπιν της συνδιάσκεψης και της συνεννόησης των σαράντα πέντε κρατών μελών, στην περιοχή Bretton Woods των Η.Π.Α. Το ΔΝΤ χρηματοδοτείται από τα 188 κράτη μέλη όπου κάθε κράτος μπορεί να δανειστεί ετησίως, από το ΔΝΤ, 200% του ποσού που συνεισφέρει και 600% σε εξαιρετες περιπτώσεις σε περίοδο μη οικονομικής κρίσης. Απώτερος σκοπός της δημιουργίας του ΔΝΤ, ήταν η άνοδος του βιοτικού επιπέδου με την ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας, η οποία μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο βρέθηκε αντιμέτωπη με το φαινόμενο του υπερπληθωρισμού και των έντονων αλλαγών των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Συμφωνήθηκε η εφαρμογή του συστήματος σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας με στόχο τη διασφάλιση ομαλών συναλλαγών καθιστώντας το δολάριο ως παρεμβατικό νόμισμα μεταξύ των κρατών των Ηνωμένων Εθνών. Το ΔΝΤ επιτηρεί οικονομικές εξελίξεις και παρέχει πολιτικές συμβουλές προς αποφυγή χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Σύμφωνα με το Άρθρο Ι, της συμφωνίας, οι κυριότεροι στόχοι του ΔΝΤ είναι: να προωθήσει την νομισματική συνεργασία σε παγκόσμιο επίπεδο, να διευκολύνει την επέκταση και την ισορροπία του διεθνούς εμπορίου, να προωθήσει τη συναλλαγματική σταθερότητα, τη στήριξη ενός ευέλικτου συστήματος πληρωμών και να παρέχει χρηματική υποστήριξη διαμέσου προγραμμάτων λιτότητας στα κράτη μέλη που παρουσιάζουν έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών.

3.4 Χρηματοπιστωτική κρίση

Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση που ξέσπασε το 2007 στις Η.Π.Α αποτελεί την μεγαλύτερη οικονομική κρίση που έχει σημειωθεί μετά από το «κραχ» του 29'. Την τελευταία δεκαετία, προέκυψαν αρκετές κρατικοποιήσεις χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μεγάλης εμβέλειας, συγχωνεύσεις αλλά και καταρρεύσεις εταιρειών, όπως των επενδυτικών κολοσσών της Wall Street, Lehman Brothers, Bear Sterns και Merrill Lynch. Πρωταρχική αιτία της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης αποτέλεσαν τα παράγωγα υψηλού κινδύνου λεγόμενα ως «τοξικά» παράγωγα τα οποία εκδόθηκαν από τράπεζες των Η.Π.Α ως στεγαστικά δάνεια. Οι τράπεζες ξέφυγαν από τον παραδοσιακό ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ των πλεονασματικών και ελλειμματικών μονάδων. Αναζητώντας τρόπους

κερδοσκοπίας, προχωρούσαν σε τιτλοποίηση των στεγαστικών δανείων και γενικά των χρηματοδοτήσεών τους. Δηλαδή, μετέτρεπαν τα στεγαστικά δάνεια σε διαπραγματεύσιμα ομολόγα, τα οποία φρόντιζαν να εξασφαλίζουν υψηλή βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης. Στη συνέχεια, τα πωλούσαν ως πιστωτικά παράγωγα στην αγορά, συνήθως σε άλλες τράπεζες, μεταφέροντας ταυτόχρονα πιστωτικό κίνδυνο.

Η άντληση δανειακών κεφαλαίων από την πώληση των πιστωτικών παραγώγων χρησιμοποιούνταν για χορήγηση δανείων τα οποία μετά προχωρούσαν πάλι σε τιτλοποίηση και πώληση. Η διαδικασία αυτή συνεχιζόταν με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί η λεγόμενη «φούσκα» στεγαστικών δανείων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η αναλογία υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια, των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από 9 προς 1 κατέληξε σε 19 προς 1 και σε μερικές περιπτώσεις να γίνεται 30 προς 1 με μεγάλη έκθεση σε χρηματοδοτικό κίνδυνο. Η αλόγιστη χορήγηση στεγαστικών δανείων αγνοώντας τον πιστοληπτικό κίνδυνο, οδήγησε στην υπερπροσφορά κατοικιών με συνεπακόλουθο την μείωση της αξία τους σε σημείο όπου οι δανειολήπτες παρουσίαζαν μηδενική ή ακόμη και αρνητική καθαρή θέση. Μεγάλο ποσοστό των δανειζομένων, με την πτώση των τιμών των ακινήτων δεν είχε πλέον κίνητρο να αποπληρώνει τόσο τους τόκους όσο και το δάνειο. Ταυτόχρονα η αύξηση των επιτοκίων προκάλεσε αδυναμία αποπληρωμής των στεγαστικών δανείων μειωμένης εξασφάλισης, οδηγώντας στη πώληση των ακινήτων σε πολύ χαμηλές τιμές. Το γεγονός αυτό επιβάρυνε και τους κατόχους τιτλοποιημένων στεγαστικών δανείων οι οποίοι δεν εκλάμβαναν τους τόκους και τα κεφάλαια που τους αναλογούσαν. Αυτό οδήγησε στην μείωση της βαθμολογίας και υποτίμηση της αξίας των εταιρικών ομολόγων, με συνεπακόλουθο την αύξηση των επιτοκίων τους οδηγώντας πολλά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε κατάρρευση.

Η έλλειψη ρευστότητας και εμπιστοσύνης προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δημιούργησε τραπεζική και κατ' επέκταση χρηματιστηριακή κρίση, επιφέροντας ύφεση στην πραγματική οικονομία. Έτσι παρατηρήθηκε συρρίκνωση στην οικονομία, αρνητικοί ρυθμοί ανάπτυξης λόγω της μείωσης της αγοραστικής δύναμης και κατ' επέκταση της κατανάλωσης. Τα δημόσια έσοδα των χωρών μειώθηκαν ενώ το δημοσιονομικό έλλειμμα και γενικότερα το χρέος μιας χώρας διευρύνθηκε.

3.4.1 Η Χρηματοπιστωτική κρίση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η χρηματοπιστωτική κρίση δεν άργησε να πλήξει την Ευρώπη. Η πρώτη χώρα που δέχτηκε μεγάλο κτύπημα ήταν η Ισλανδία, λόγω της τραπεζικής έκθεσης της στα «τοξικά» ομόλογα. Οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες Glitnir, Kaupthing και Landsbanki της Ισλανδίας, κατέρρευσαν. Η κρίση σε αρχική φάση έπληξε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι τράπεζες των χωρών οι οποίες ήταν συγκριτικά εντονότερα διασυνδεδεμένες με το τραπεζικό σύστημα των ΗΠΑ, όπως Ιρλανδία, Γερμανία και Ηνωμένο Βασίλειο πλήγηκαν περισσότερο. Παρουσιάστηκε μείωση του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων, υψηλά ποσοστά ανεργίας και έντονα επίπεδα αποπληθωρισμού. Αρκετές οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες της Ευρώπης με πλούσια αποθέματα στην κατοχή τους καθυστέρησαν την κρίση. Αντίθετα, χώρες με δημόσιο έλλειμμα, όπως η Ελλάδα βρέθηκαν αντιμέτωπες με την χρηματοπιστωτική κρίση νωρίτερα. Η άνοδος των επιτοκίων προκάλεσε πλήγμα στους δανειολήπτες, στις μικρού μεγέθους επιχειρήσεις και γενικότερα στην αγορά. Οι μαζικές αποσύρσεις καταθετών καθώς και οι μετακινήσεις καταθέσεων υπό μορφή χρυσού ήταν έντονες φέρνοντας δραματικές επιπτώσεις στο τραπεζικό σύστημα. Για την αποτροπή πτώχευσης αρκετές χώρες της ΕΕ τέθηκαν υπό την εποπτεία της Τρόικας^[1] σε συνδυασμό με την εφαρμογή οικονομικών μεταρρυθμίσεων και μέτρων λιτότητας, διαμέσου ενός μνημονικού συμβολαίου για σταθεροποίηση της οικονομίας. Τα μέτρα λιτότητας που επιβλήθηκαν σε χώρες αφορούσαν την επίτευξη της αύξησης των κρατικών εσόδων και ταυτόχρονη μείωση των δαπανών, διαμέσου ιδιωτικοποιήσεις οργανισμών, μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας, μείωση συντάξεων και μισθών δημόσιων υπαλλήλων, αύξηση φορολογίας καθώς και εξώσεων. Η πρώτη χώρα που βρέθηκε αντιμέτωπη με τα σκληρά μέτρα της Τρόικας ήταν η Ελλάδα και η Ιρλανδία το 2010, ακολούθως η Πορτογαλία το 2011 και η Κύπρος το 2013.

^[1]Τρόικα είναι Ρώσικη λέξη και σημαίνει «η άμαξα που την σέρνουνε τρία άλογα». Είναι θεσμός χωρίς εθνικότητα και αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Κεντρική τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Παρέχει Ρυθμίζει οικονομικά ελεγκτικά και διοικητικά θέματα με την εφαρμογή προγραμμάτων λιτότητας.

3.4.2 Οι χώρες του Νότου

Η οικονομική ανισορροπία μεταξύ βόρειας και νότιας Ευρώπης έχει αποτελέσει επανειλημμένα θέμα προς συζήτηση ιδιαίτερα την περίοδο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008, όπου η επίδραση της ήταν διαφορετική στις χώρες του Βορρά από ότι στις χώρες του Νότου. Με την υιοθέτηση του ευρώ ως κοινού νομίσματος, χώρες που βρίσκονται στο νότιο τμήμα της Ευρώπης αποτελούσαν ελλειμματικές μονάδες και η οικονομία τους σε σχέση με τις πιο Βόρειες χώρες ήταν φτωχότερη. Το ιδιωτικό χρέος των νότιων χωρών εκείνη την περίοδο ήταν μειωμένο και η ταυτόχρονη βεβαιότητα της μη υποτίμησης του νομίσματος καθιστούσε τις χώρες αυτές ελκυστικές προς δανεισμό. Οι πλεονασματικές μονάδες που βρίσκονταν στην βόρεια Ευρώπη παρουσίασαν αύξηση του εμπορίου λόγω των ευκολότερων εξαγωγών που είχαν με το κοινό νόμισμα. Η εμπορική διαφορά μεταξύ των χωρών αυτών οδήγησε στην αύξηση ρευστότητας με συνεπακόλουθο τη δημιουργία ενός χάσματος επιτοκίων. Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 βρήκε τις χώρες του νότου σε μειονεκτική θέση εκτοξεύοντας το δημόσιο χρέος τους σε μη βιώσιμο επίπεδο κρίνοντας απαραίτητο την εφαρμογή άμεσων μεταρρυθμίσεων στο σύστημα των χωρών.

3.4.3 Φαινόμενο «Ντόμινο» στην Ευρωζώνη

Κατά το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 οι όποιες πιστώσεις που γίνονταν προς τις ελλειμματικές οικονομίες της ευρωζώνης διακόπηκαν με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η αναχρηματοδότηση του χρέους των ελλειμματικών κρατών. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η αισθητή μείωση του εθνικού εισοδήματος στο -5% και η ταυτόχρονη αύξηση του ρυθμού του χρέους στο 10%. Τα σημάδια αυτά δείχνουν τον δρόμο προς την χρεοκοπία. Σε αυτή τη θέση βρέθηκε η Ελλάδα το 2010 όπου επιβλήθηκαν αναγκαστικά σκληρά μέτρα λιτότητας προς αποφυγή χρεοκοπίας. Η περίπτωση της Ελλάδας προκάλεσε έντονες ανησυχίες για τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ευρωζώνης. Μέτρα λιτότητας εφαρμόστηκαν και στην Ιρλανδία το 2010, στην Πορτογαλία το 2011, στην Κύπρο 2013, στην Ισπανία και Ιταλία. Αρχικά, δημιουργήθηκαν έντονες ανησυχίες εκ μέρους πολλών οικονομολόγων και πολιτικών ότι η πορεία της Ελλάδας θα παρέσερνε και άλλα κράτη μέλη, της ευρωζώνης, με αυξημένο δημόσιο χρέος. Η απειλή του φαινομένου «ντόμινο» προς το Ευρωπαϊκό οικοδόμημα, ώθησε τον πρόεδρο της ΕΚΤ κ. Μάριο Ντράγκι σε μια προσπάθεια διάσωσης της Ιταλίας και Ισπανίας διαμέσου ενός καινούργιου προγράμματος Άμεσων Νομισματικών

Συναλλαγών (OMT). Σύμφωνα με τον κ. Ντράγκι, ο μηχανισμός διάχυσης των επιτοκίων της ΕΚΤ χρειαζόταν άμεση βελτίωση. Το πρόγραμμα διάσωσης OMT, κατέχοντας νομική υποστήριξη, στόχευε στη βελτίωση του δημοσιονομικού χρέους των χωρών και στην ταυτόχρονη αποκατάσταση των υψηλών επιτοκίων που καλούνταν να πληρώσουν οι επιχειρήσεις των χωρών. Η επίτευξη αυτών των στόχων γινόταν με την αγορά και τη σταθεροποίηση της αξίας μεγάλου αριθμού ομολόγων Ιταλικής και Ισπανικής προέλευσης. Αποτέλεσμα αυτού ήταν η σταθεροποίηση των επιτοκίων τα οποία καλούνταν να πληρώσουν ώστε να γίνει αναχρηματοδότηση του χρέους τους. Η εφαρμογή του προγράμματος Άμεσων Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, φάνηκε προς στιγμής ότι είχε λειτουργήσει αφού η Ιταλία και η Ισπανία δεν υποχρεώθηκαν να λάβουν σκληρά μέτρα λιτότητας από την Τρόικα, αλλά είχαν την δυνατότητα να επιβάλουν οι ίδιες οι χώρες τα δικά τους μέτρα λιτότητας τα οποία θεωρούσαν ότι μπορούσαν να αντεπεξέλθουν.

Η δημιουργία του προγράμματος αυτού επιβράδυνε τον ρυθμό αύξησης του δημόσιου χρέους, όμως οι χώρες έδειξαν ότι χρειάζονταν μεγαλύτερη στήριξη αφού το εθνικό εισόδημα μειωνόταν λόγω των μέτρων λιτότητας, ενώ το χρέος παρέμενε μη βιώσιμο.

3.5 Ην. Βασίλειο – Brexit

Από τα αρχικά στάδια της δημιουργίας του ευρωπαϊκού οράματος, η Μεγάλη Βρετανία διατηρούσε μια ουδέτερη στάση. Το 1957 η Μ. Βρετανία αρνήθηκε να υπογράψει τη συνθήκη της Ρώμης και να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ). Καθώς αυξανόταν ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας, το 1961 η Μ. Βρετανία εξέφρασε την επιθυμία της να ενταχθεί στην ΕΟΚ. Η ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ δεν έγινε τότε αποδεκτή αφού ο Γάλλος στρατηγός Σαρλ ντε Γκολ^[1] άσκησε βέτο προς την Μ. Βρετανία δηλώνοντας ότι οι Βρετανοί διακατέχονται από αίσθημα εχθρότητας προς την υπόλοιπη Ευρώπη και ότι το οικονομικό τους σύστημα δεν ταίριαζε με την κοινή αγορά των υπόλοιπων έξι χωρών της ΕΕ. Παρ' όλες τις αντιπαραθέσεις, η Μ. Βρετανία εντάσσεται τελικά στην ΕΟΚ το 1973 μαζί με τη Ιρλανδία και τη Δανία. Το 1975 στη Μ. Βρετανία διεξάγονται εκλογές με το επικρατέστερο κόμμα να πραγματοποιεί δημοψήφισμα προς αποχώρηση της χώρας από την ΕΟΚ. Με ποσοστό περίπου 67% υπέρ της παραμονής, η Μ. Βρετανία συνεχίζει να είναι

^[1]Σαρλ ντε Γκολ (1890-1970), Γάλλος αξιωματικός, πολιτικός. Επιτέλεσε πρόεδρος της Γαλλίας (1959-1956)

μέλος της ΕΟΚ. Μετά από 10 χρόνια ο Μάικλ Φουτ^[2] δήλωσε ότι θα επιδιώξει την αποχώρηση της Μ. Βρετανίας από την ΕΟΚ. Έντονες αντιδράσεις εκδηλώθηκαν και από μέρους της Μάργκαρετ Θάτσερ^[3] το 1979, η οποία απαιτούσε μείωση των συνεισφορών της χώρας προς τις Βρυξέλλες λόγω λήψης μειωμένων επιχορηγήσεων. Οι έντονες αντιπαραθέσεις μεταξύ της Μ. Βρετανίας και της Ευρώπης συνεχίστηκαν μέχρι το 1992, όπου η χώρα αποχώρησε από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Η Μ. Βρετανία παρατηρώντας την αλματώδη άνοδο της οικονομίας της, διατήρησε το νόμισμα της (στερλίνα) και δεν εντάχθηκε ποτέ στην ευρωζώνη. Το 2014, εκλέγεται στις Ευρωεκλογές της Μ. Βρετανίας ως πρώτο κόμμα το ευρωφοβικό Ukip. Το Μάιο του 2015 το συντηρητικό κόμμα του πρωθυπουργού Ντειβιντ Κάμερον κερδίζει της βουλευτικές εκλογές και διοργανώνει το δημοψήφισμα για Brexit τον Ιούνιο του 2016, όπου το 51,9% ψήφισε υπέρ της αποχώρησης, προκαλώντας πανικό στην ευρωπαϊκή αγορά. Τα χρονικά γεγονότα δηλώνουν ότι η σχέση της Μ. Βρετανίας και της Ευρώπης ήταν ανέκαθεν υπό αμφισβήτηση και επικρατούσε πάντοτε ένα πνεύμα ευρωσκεπτικισμού και αμφιβολίας προς την ΕΕ.

[2] Μάικλ Φουτ (1913-2010) Άγγλος πολιτικός, μέλος της αριστερής πτέρυγας των εργατικών και μη υποστηρικτής της ένταξης στη ΕΟΚ

[3] Μάργκαρετ Θάτσερ (1925-2013) . Επιτέλεσε πρωθυπουργός της Αγγλίας το 1979 με στόχο την άνοδο της οικονομίας

Κεφάλαιο 4

Μεθοδολογία

4.1 Μέθοδοι εκπόνησης της διατριβής

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η μεθοδολογία στην οποία θα βασιστεί η εκπόνηση της διατριβής. Αναφέρονται οι μέθοδοι και τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή και τη μελέτη των δεδομένων, καθώς και την εξαγωγή των συμπερασμάτων. Στόχος αυτών αποτέλεσε η απάντηση των ερωτημάτων που τέθηκαν στην παρούσα διατριβή. Δηλαδή, η βιωσιμότητα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμέσου της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης και πώς το κοινό νόμισμα επηρεάζει την βιωσιμότητα των κρατών μελών της Ευρωζώνης. Επιπλέον, καλείται να απαντήσει στο πώς επηρεάστηκαν οι κυριότεροι οικονομικοί δείκτες, όπως το ΑΕΠ, το δημοσιονομικό έλλειμμα και πλεόνασμα, το δημόσιο χρέος, ο πληθωρισμός και ανεργία τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στα κράτη μέλη της ΕΕ γενικότερα. Παράλληλα, γίνεται μια προσπάθεια προσέγγισης των αιτιών που οδήγησαν προς την έξοδο της Μεγάλης Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και των συνεπειών που πιθανόν να επιφέρει η έξοδος αυτή τόσο στην ίδια την χώρα όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

4.2 Συλλογή και αξιολόγηση στοιχείων

Η προσπάθεια απάντησης των ερωτημάτων που θέτει η παρούσα διατριβή βασίζεται σε εμπειρικά στοιχεία. Η συλλογή δεδομένων από στατιστικά στοιχεία δίνει σαφή εικόνα της οικονομίας των χωρών και συμβάλλει στον εντοπισμό των τομέων, οι οποίοι πλήγηκαν περισσότερο από την χρηματοπιστωτική κρίση. Συνεπώς, η συλλογή στοιχείων προέκυψε από δευτερογενείς πηγές, στατιστικά στοιχεία της eurostat, όπου μελετήθηκαν πίνακες κατανομής συχνοτήτων και γραφικές παραστάσεις για τα έτη 2006 μέχρι και το τελευταίο τρίμηνο του 2015. Για δείκτες όπως πληθωρισμός και ανεργία ήταν εφικτή και η μελέτη στοιχείων μέχρι και το 2016. Αξιοποιήθηκαν πληροφορίες και στοιχεία από επιστημονικά περιοδικά, βιβλία,

επιστημονικές έρευνες που έχουν δημοσιευτεί και διαδικτυακές πηγές, οι οποίες αξιοποιήθηκαν για την εκπόνηση της παρούσας διατριβής.

4.3 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα συλλογής στοιχείων

Οι προαναφερθείσες πηγές που θα χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή στοιχείων παρουσιάζουν παράλληλα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Η χρήση των στατιστικών στοιχείων από τη ευρωπαϊκή στατιστική υπηρεσία eurostat δίνει σαφή και ορθά αποτελέσματα που βοηθούν στη σωστή ανάλυση και επεξεργασία, οδηγώντας στην απάντηση των ερωτημάτων που διερευνά η διατριβή αυτή. Μειονεκτήματα παρουσιάζονται στη περίπτωση συλλογής δεδομένων όπου λόγω του χρονικού περιθωρίου εκπόνησης της παρούσας διατριβής δεν ήταν εφικτή η αναμονή για δημοσίευση μερικών οικονομικών δεικτών για το έτος 2016. Επίσης, για την μελέτη της περίπτωσης της Μ. Βρετανίας χρησιμοποιούνται πληροφορίες από επιστημονικά περιοδικά και διαδικτυακές πηγές. Η έξοδος της Μ. Βρετανίας από την ΕΕ αποτελεί θέμα συζήτησης σε ολόκληρη την Ευρώπη. Σύμφωνα με τις δημοσιεύσεις, οι διαπραγματεύσεις και η πλήρης ολοκλήρωση της διαδικασίας για αποχώρηση θα διαρκέσουν περίπου δύο χρόνια. Επομένως, καθίσταται σαφές ότι η προσπάθεια που γίνεται για πρόβλεψη των επιπτώσεων στη Μ. Βρετανία και στις υπόλοιπες χώρες αποτελεί μια εκτίμηση με βάση τα ήδη υπαρκτά ευρήματα και τις πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις.

Κεφάλαιο 5

Ανάλυση Αποτελεσμάτων

5.1 Ανάλυση οικονομικών δεικτών

Στην παρούσα ενότητα θα αναλυθούν οι κυριότεροι οικονομικοί δείκτες με στόχο να μελετηθεί η οικονομική θέση των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ευρωζώνης κατά την περίοδο 2006 μέχρι και το 2015. Οι οικονομικοί δείκτες που θα εξεταστούν είναι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), ο πληθωρισμός, το δημοσιονομικό πλεόνασμα ή έλλειμμα σε ποσοστό ΑΕΠ, το δημόσιο χρέος των κρατών μελών σε ποσοστό ΑΕΠ και η ανεργία .

5.1.1 Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

Το ΑΕΠ αποτελεί τον κυριότερο οικονομικό δείκτη αφού σε αυτό κατατάσσεται, σε χρηματικές μονάδες, το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγονται σε μια χώρα εντός ενός έτους, προσδιορίζοντας την οικονομική θέση κάθε χώρας. Οι τρόποι με τους οποίους υπολογίζεται το ΑΕΠ είναι η μέθοδος της προσέγγισης εκροών, η μέθοδος προσέγγισης δαπανών και η μέθοδος προσέγγισης εισοδήματος.

Η μέθοδος προσέγγισης εκροών αποτελείται από το άθροισμα των μεικτών τιμών σε διάφορους τομείς μαζί με την φορολογία εάν από αυτό αφαιρεθούν οι επιχορηγήσεις των προϊόντων. Η μέθοδος προσέγγισης δαπανών αποτελείται από την ιδιωτική και δημόσια κατανάλωση, το μεικτό κεφάλαιο και την διαφορά των εξαγωγών από τις εισαγωγές. Η τρίτη μέθοδος της προσέγγισης εισοδήματος αποτελείται από την αποζημίωση των υπαλλήλων, από τη φορολογία στην παραγωγή και εισαγωγή εάν αφαιρεθούν οι

επιχορηγήσεις στην παραγωγή, μαζί με το μεικτό λειτουργικό πλεόνασμα και το μεικτό εισόδημα.

Στον πιο κάτω πίνακα παρουσιάζεται το εκτιμώμενο ΑΕΠ κάθε χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 2006 μέχρι και το 2015 . Τα ποσά που αναγράφονται είναι σε μονάδες ευρώ και αντιστοιχούν σε κατά κεφαλήν εισόδημα.

Πίνακας 1 : Ακαθάριστο Εγχώριο προϊόν ανά κατά κεφαλή εισόδημα (ΑΕΠ) -Gross Domestic Product per capita (GDP)

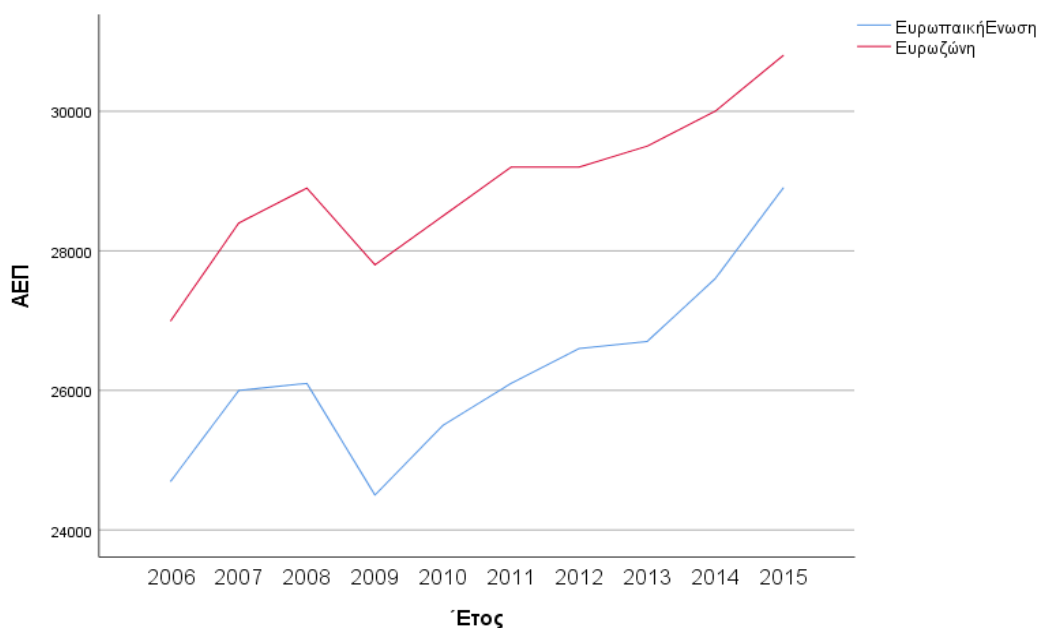
GEO/TIME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	24.700	26.000	26.100	24.500	25.500	26.100	26.600	26.700	27.600	28.900
Euro area(19 countries)	27.000	28.400	28.900	27.800	28.500	29.200	29.200	29.500	30.000	30.800
Belgium	31.000	32.500	33.100	32.300	33.500	34.500	35.100	35.300	35.900	36.600
Bulgaria	3.600	4.300	5.000	5.000	5.200	5.600	5.700	5.800	5.900	6.300
Czech Republic	12.100	13.400	15.400	14.100	14.900	15.600	15.400	15.000	14.900	15.800
Denmark	41.500	42.700	44.000	41.900	43.800	44.500	45.500	46.100	47.000	47.800
Germany	29.500	31.000	31.700	30.600	32.100	33.700	34.300	35.000	36.100	37.100
Estonia	10.000	12.100	12.300	10.600	11.000	12.500	13.500	14.300	15.000	15.400
Ireland	43.300	44.800	41.700	37.400	36.700	37.800	38.300	39.200	41.900	55.100
Greece	19.800	21.100	21.800	21.400	20.300	18.600	17.300	16.500	16.300	16.200
Spain	22.700	23.900	24.300	23.300	23.200	22.900	22.200	22.000	22.300	23.200
France	29.200	30.400	31.000	30.000	30.800	31.500	31.800	32.100	32.300	32.800
Croatia	9.300	10.200	11.200	10.500	10.500	10.400	10.300	10.200	10.200	10.400
Italy	26.500	27.400	27.600	26.400	26.800	27.300	26.700	26.500	26.700	27.100
Cyprus	21.700	22.900	24.200	23.100	23.300	23.200	22.500	21.000	20.600	20.800
Latvia	7.800	10.300	11.200	8.800	8.500	9.800	10.800	11.300	11.800	12.300
Lithuania	7.400	9.000	10.200	8.500	9.000	10.300	11.200	11.800	12.500	12.900
Luxembourg	70.600	76.500	77.000	72.800	78.700	82.500	82.600	85.000	88.300	89.900
Hungary	9.100	10.100	10.700	9.400	9.800	10.100	10.000	10.300	10.600	11.100
Malta	13.300	14.200	15.000	14.900	15.900	16.400	17.100	18.000	19.700	21.400
Netherlands	35.400	37.400	38.900	37.400	38.000	38.500	38.500	38.900	39.300	40.000
Austria	32.200	34.000	35.100	34.300	35.200	36.800	37.600	38.000	38.700	39.400
Poland	7.200	8.200	9.600	8.300	9.400	9.900	10.100	10.300	10.700	11.200
Portugal	15.800	16.600	16.900	16.600	17.000	16.700	16.000	16.300	16.600	17.300
Romania	4.600	6.000	6.900	5.900	6.300	6.600	6.700	7.200	7.600	8.100
Slovenia	15.700	17.400	18.800	17.700	17.700	18.000	17.500	17.400	18.100	18.700

Slovakia	8.400	10.400	12.200	11.800	12.400	13.100	13.400	13.700	14.000	14.500
Finland	32.800	35.300	36.500	33.900	34.900	36.500	36.900	37.400	37.600	38.200
Sweden	36.900	39.000	38.200	33.300	39.400	42.900	44.500	45.400	44.600	45.600
United Kingdom	35.100	36.500	31.800	27.400	29.200	29.600	32.400	32.000	35.000	39.600

Πηγή: eurostat.ec.europa.eu

Σύμφωνα με τον πιο πάνω πίνακα παρατηρούμε ότι όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ από το 2006 μέχρι και το 2008 παρουσίασαν άνοδο στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Κατά το 2009 όπου η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση έκανε εμφανή τα σημάδια της στην ΕΕ το ΑΕΠ άρχισε να σημειώνει μείωση, σε κάποιες χώρες περισσότερο και σε κάποιες λιγότερο. Από το 2010 μέχρι και το 2015 η πλειοψηφία των κρατών μελών σημείωσε αύξηση του δείκτη του ΑΕΠ με αρκετές χώρες όπως το Βέλγιο, η Δανία, Εσθονία, Γερμανία, Ιρλανδία, Μάλτα, Φιλανδία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο να σημειώνουν μεγάλη πρόοδο όσο αφορά το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Παρόλα αυτά υπήρχαν και χώρες οι οποίες δεν κατάφεραν να αυξήσουν το ΑΕΠ, όπως η Ελλάδα, η Ισπανία, η Κύπρος και η Κροατία. Οι χώρες οι οποίες παρουσίασαν τη μεγαλύτερη ανάπτυξη στο ΑΕΠ από το 2009 μέχρι και το 2015 είναι η Ιρλανδία και το Λουξεμβούργο, κράτη μέλη της Ευρωζώνης και ακολουθούν η Σουηδία και το Ην Βασίλειο που βρίσκονται εκτός Ευρωζώνης. Γενικά, παρατηρώντας το μέσο όρο των 28 κρατών μελών της ΕΕ το 2009 παρουσιάστηκε μείωση του δείκτη ΑΕΠ λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ από το 2010 και μετά παρουσιάζεται σταδιακή αύξηση. Σε σύγκριση με την ευρωζώνη, η ΕΕ(28) σημείωσε μείωση του ΑΕΠ μεταξύ 2008 και 2009 κατά 1,600 μονάδες ενώ στην ευρωζώνη ΕΕ(19) σημειώθηκε την ίδια περίοδο μείωση 1,100 μονάδες. Τα επόμενα έτη το ΑΕΠ σημείωσε σταδιακή αύξηση με εξαίρεση το 2010 όπου το ΑΕΠ στην ευρωζώνη παρέμεινε στο ίδιο επίπεδο. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αύξηση του ΑΕΠ στην ΕΕ(28) ήταν περισσότερη από την αύξηση στην ΕΕ(19) εκτός από τα έτη 2011 και 2013 όπου η αύξηση του ΑΕΠ ήταν υψηλότερη στην ευρωζώνη.

Διάγραμμα 1: Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν στην ΕΕ(28) και ΕΕ(19)

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από eurostat.ec.europa.eu

Στο πιο πάνω διάγραμμα παρουσιάζεται το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν που σημείωσαν η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωζώνη κατά τα έτη 2006 και 2015. Από το 2006 μέχρι και το 2015 το ΑΕΠ στην ΕΕ(19) ήταν υψηλότερο από την ΕΕ(28). Είναι εμφανές το γεγονός ότι με το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2009 το ΑΕΠ σημείωσε αισθητή μείωση τόσο στην ΕΕ(19) όσο και στην ΕΕ(28) γενικότερα.

5.1.2 Πληθωρισμός

Σύμφωνα με τους Gregory N . Mankiw, Mark P. Taylor, πληθωρισμός είναι η συνεχής άνοδος των τιμών, δηλαδή, είναι το φαινόμενο της διαχρονικής αύξησης στο γενικό επίπεδο των τιμών που παρουσιάζεται σε ανεπτυγμένες οικονομίες. Ο πληθωρισμός χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες. Το πρώτο είδος πληθωρισμού είναι ο σταθερός, ο οποίος εντοπίζεται όταν έχουμε μια σταθερή χρονική αύξηση των τιμών γύρω στο 2%. Όταν το επίπεδο των τιμών αυξάνεται απότομα και σε ψηλά επίπεδα, περίπου 50% αύξηση μηνιαίως, τότε παρουσιάζεται το φαινόμενο του υπερπληθωρισμού. Αντίθετα, όταν οι τιμές μειωθούν σε σχέση με το μέσο επίπεδο των τιμών έχουμε αντιπληθωρισμό. Με τον όρο ρυθμός

πληθωρισμού εννοούμε την ποσοστιαία αύξηση του επιπέδου του πληθωρισμού στο τρέχον έτος σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Ο πληθωρισμός διαχωρίζεται σε πληθωρισμό ζήτησης και πληθωρισμό κόστους. Ο πληθωρισμός ζήτησης εμφανίζεται σε περιόδους όπου η οικονομική δραστηριότητα είναι έντονη και η προσφορά αδυνατεί να προσαρμοστεί με την ζήτηση. Αποτέλεσμα αυτού είναι η αύξηση των τιμών των αγαθών λόγω μειωμένης προσφοράς. Ο πληθωρισμός κόστους εμφανίζεται σε περιπτώσεις όπου επικρατούν ατέλειες στο μηχανισμό, σε οικονομίες με αυξημένο κόστος παραγωγής και γενικά όταν επικρατεί υποτονική δραστηριότητα. Η μείωση στη παραγωγή οδηγεί ταυτόχρονα και σε αύξηση του ποσοστού ανεργίας. Οι επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης επηρέασαν τα ποσοστά πληθωρισμού στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη. Πιο κάτω παρουσιάζονται τα ποσοστά πληθωρισμού στα κράτη μέλη της ΕΕ από το 2006 μέχρι και το 2016.

Πίνακας 2 : Ποσοστό πληθωρισμού – Inflation rate

GEO/TIME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
European Union (28 countries)	2,3	2,4	3,7	1,0	2,1	3,1	2,6	1,5	0,5	0,0	0,3
Euro area(19 countries)	2,2	2,2	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5	1,3	0,4	0,0	0,2
Belgium	2,3	1,8	4,5	0,0	2,3	3,4	2,6	1,2	0,5	0,6	1,8
Bulgaria	7,4	7,6	12,0	2,5	3,0	3,4	2,4	0,4	-1,6	-1,1	-1,3
Czech Republic	2,1	2,9	6,3	0,6	1,2	2,2	3,5	1,4	0,4	0,3	0,6
Denmark	1,8	1,7	3,6	1,0	2,2	2,7	2,4	0,5	0,4	0,2	0,0
Germany	1,8	2,3	2,8	0,2	1,1	2,5	2,1	1,6	0,8	0,1	0,4
Estonia	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7	5,1	4,2	3,2	0,5	0,1	0,8
Ireland	2,7	2,9	3,1	-1,7	-1,6	1,2	1,9	0,5	0,3	0,0	-0,2
Greece	3,3	3,0	4,2	1,3	4,7	3,1	1,0	-0,9	-1,4	-1,1	0,0
Spain	3,6	2,8	4,1	-0,2	2,0	3,0	2,4	1,5	-0,2	-0,6	-0,3
France	1,9	1,6	3,2	0,1	1,7	2,3	2,2	1,0	0,6	0,1	0,3
Croatia	3,3	2,7	5,8	2,2	1,1	2,2	3,4	2,3	0,2	-0,3	-0,6
Italy	2,2	2,0	3,5	0,8	1,6	2,9	3,3	1,2	0,2	0,1	-0,1
Cyprus	2,2	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5	3,1	0,4	-0,3	-1,5	-1,2
Latvia	6,6	10,1	15,3	3,3	-1,2	4,2	2,3	0,0	0,7	0,2	0,1
Lithuania	3,8	5,8	11,1	4,2	1,2	4,1	3,2	1,2	0,2	-0,7	0,7
Luxembourg	3,0	2,7	4,1	0,0	2,8	3,7	2,9	1,7	0,7	0,1	0,0
Hungary	4,0	7,9	6,0	4,0	4,7	3,9	5,7	1,7	0,0	0,1	0,4
Malta	2,6	0,7	4,7	1,8	2,0	2,5	3,2	1,0	0,8	1,2	0,9
Netherlands	1,6	1,6	2,2	1,0	0,9	2,5	2,8	2,6	0,3	0,2	0,1
Austria	1,7	2,2	3,2	0,4	1,7	3,6	2,6	2,1	1,5	0,8	1,0
Poland	1,3	2,6	4,2	4,0	2,6	3,9	3,7	0,8	0,1	-0,7	-0,2

Portugal	3,0	2,4	2,7	-0,9	1,4	3,6	2,8	0,4	-0,2	0,5	0,6
Romania	6,6	4,9	7,9	5,6	6,1	5,8	3,4	3,2	1,4	-0,4	-1,1
Slovenia	2,5	3,8	5,5	0,9	2,1	2,1	2,8	1,9	0,4	-0,8	-0,2
Slovakia	4,3	1,9	3,9	0,9	0,7	4,1	3,7	1,5	-0,1	-0,3	-0,5
Finland	1,3	1,6	3,9	1,6	1,7	3,3	3,2	2,2	1,2	-0,2	0,4
Sweden	0,8	1,5	1,7	3,3	1,9	1,9	1,4	0,9	0,4	0,2	3,9
United Kingdom	2,3	2,3	3,6	2,2	3,3	4,5	2,8	2,6	1,5	0,0	0,7

Πηγή: eurostat.ec.europa.eu

Με βάση τα πιο πάνω ποσοστά πληθωρισμού παρατηρούμε ότι από το 2006 μέχρι και το 2008 ο πληθωρισμός σε αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ ήταν υψηλότερος από το επιθυμητό 2% της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Συγκεκριμένα, το 2008 στη Ευρωπαϊκή Ένωση ο πληθωρισμός ήταν 3,7% και στην Ευρωζώνη 3,3%. Την ίδια χρονιά στη Βουλγαρία σημειώθηκε 12%, στην Εσθονία 10,6%, στη Λετονία 15,3% και στην Λιθουανία 11,1%. Το 2009 ο πληθωρισμός σε όλα τα κράτη μέλη σημείωσε έντονη μείωση λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Στην ΕΕ το ποσοστό πληθωρισμού κατήλθε στο 1% ενώ στη ζώνη του ευρώ σημειώθηκε μεγαλύτερη μείωση στο 0,3%. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός όπου σε αρκετές χώρες ο πληθωρισμός έτεινε στο 0%, ενώ στην Ιρλανδία, Ισπανία και Πορτογαλία παρατηρήθηκε αρνητικός πληθωρισμός. Αν και το 2011 ο πληθωρισμός σημείωσε αισθητά αύξηση, από το 2013 μέχρι και το 2016 σχεδόν όλα τα κράτη μέλη παρουσίασαν πληθωρισμό κάτω από 2%. Συγκεκριμένα το 2016, 10 από τα 28 κράτη μέλη της ΕΕ σημείωσαν αρνητικό πληθωρισμό. Ο Χαμηλότερος πληθωρισμός για το έτος 2016 παρατηρήθηκε στην Βουλγαρία στην Κύπρο και στην Ρουμανία. Οι προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσφέροντας ποσοτική χαλάρωση δεν έχει οδηγήσει μέχρι στιγμής την ζώνη του ευρώ στο επιθυμητό 2%. Ακόμη και σε χώρες της ΕΕ με ισχυρή οικονομία, όπως η Γερμανία, τα ποσοστά πληθωρισμού το 2016 ήταν μικρότερα του 2%.

Διάγραμμα 2: Ποσοστό πληθωρισμού στην ΕΕ και στην Ζώνη του Ευρώ

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από eurostat.ec.europa.eu

Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα το επίπεδο πληθωρισμού κατά το 2008 για την ΕΕ(28) ανήλθε στο 3,7% ενώ για την ΕΕ(19) στο 3,3% , υψηλότερο από το επιθυμητό 2%. Σε διάστημα ενός έτους από το 2008 μέχρι και το 2009 η πτώση στο ποσοστό πληθωρισμού ήταν έντονη. Το 2009 στην ΕΕ(28) το ποσοστό πληθωρισμού κατήλθε στο 1,0% και στην ΕΕ(19) στο 0,3%. Οι προσπάθειες που κατέλαβαν τα κράτη μέλη της ΕΕ αλλά και η ΕΚΤ για ρύθμιση των επιτοκίων και της προσφοράς χρήματος αύξησαν τα ποσοστά πληθωρισμού μέχρι και το 2011 όπου η ΕΕ(28) σημείωσε 3,1% και η ΕΕ(19) 2,7%. Μετά το 2011 μέχρι και το 2015 παρατηρήθηκε σταδιακή μείωση του ποσοστού πληθωρισμού φτάνοντας το 2015 σε μηδενικό επίπεδο τόσο για την ΕΕ(28) όσο και για την ΕΕ(19). Κατά το 2016 σημειώθηκε ελαφρά άνοδος με την ΕΕ(28) να σημειώνει μέσο όρο 0,3% και η ΕΕ(19) 0,2%.

5.1.3 Έλλειμμα και πλεόνασμα κυβερνήσεων σε ποσοστό ΑΕΠ

Ο υπολογισμός του ελλείμματος αλλά και του πλεονάσματος μιας χώρας αποτελούν κύριο στοιχείο για την παρουσίαση της οικονομικής εικόνας μιας χώρας. Σύμφωνα με τους όρους της σταθερότητας και ανάπτυξης της ΕΕ, τα κράτη μέλη οφείλουν να μην υπερβαίνουν τα όρια δημοσίου ελλείμματος και χρέους που έθεσε η ΕΕ. Για παράδειγμα, το δημόσιο

έλλειμμα να μην ξεπερνά το -3% του ΑΕΠ ενώ το χρέος του να μην είναι μεγαλύτερο από το 60% του ΑΕΠ. Σε περιπτώσεις όπου κάποιο κράτος μέλος της ΕΕ δεν διατηρεί τα προαναφερθέντα όρια τότε η ΕΕ καλείται να ενεργοποιήσει το σχέδιο υπερβολικού ελλείμματος με την επιβολή κυρώσεων για έλεγχο και επιδιόρθωση της κατάστασης ώστε να επαναφέρει τη βιωσιμότητα στην οικονομία.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το δημοσιονομικό έλλειμμα αλλά και το πλεόνασμα των κρατών μελών της ΕΕ σε ποσοστό του ΑΕΠ από το 2006 μέχρι και το 2015.

Πίνακας 3: Δημοσιονομικό έλλειμμα και πλεόνασμα των κρατών μελών σε ποσοστό του ΑΕΠ

GEO/TIME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	-1,6	-0,9	-2,4	-6,6	-6,4	-4,6	-4,3	-3,3	-3,0	-2,4
Euro area (19 countries)	-1,5	-0,6	-2,2	-6,3	-6,2	-4,2	-3,6	-3,0	-2,6	-2,1
Belgium	0,2	0,1	-1,1	-5,4	-4,0	-4,1	-4,2	-3,0	-3,1	-2,5
Bulgaria	1,8	1,1	1,6	-4,1	-3,1	-2,0	-0,3	-0,4	-5,5	-1,7
Czech Republic	-2,3	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,7	-3,9	-1,2	-1,9	-0,6
Denmark	5,0	5,0	3,2	-2,8	-2,7	-2,1	-3,5	-1,1	1,5	-1,7
Germany	-1,7	0,2	-0,2	-3,2	-4,2	-1,0	0,0	-0,2	0,3	0,7
Estonia	2,9	2,7	-2,7	-2,2	0,2	1,2	-0,3	-0,2	0,7	0,1
Ireland	2,8	0,3	-7,0	-13,8	-32,1	-12,6	-8,0	-5,7	-3,7	-1,9
Greece	-5,9	-6,7	-10,2	-15,1	-11,2	-10,3	-8,8	-13,2	-3,6	-7,5
Spain	2,2	2,0	-4,4	-11,0	-9,4	-9,6	-10,5	-7,0	-6,0	-5,1
France	-2,3	-2,5	-3,2	-7,2	-6,8	-5,1	-4,8	-4,0	-4,0	-3,5
Croatia	-3,4	-2,4	-2,8	-6,0	-6,2	-7,8	-5,3	-5,3	-5,4	-3,3
Italy	-3,6	-1,5	-2,7	-5,3	-4,2	-3,7	-2,9	-2,7	-3,0	-2,6
Cyprus	-1,0	3,2	0,9	-5,4	-4,7	-5,7	-5,8	-4,9	-8,8	-1,1
Latvia	-0,6	-0,7	-4,1	-9,1	-8,5	-3,4	-0,8	-0,9	-1,6	-1,3
Lithuania	-0,3	-0,8	-3,1	-9,1	-6,9	-8,9	-3,1	-2,6	-0,7	-0,2
Luxembourg	2,0	4,2	3,4	-0,7	-0,7	0,5	0,3	1,0	1,5	1,6
Hungary	-9,3	-5,1	-3,6	-4,6	-4,5	-5,5	-2,3	-2,6	-2,1	-1,6
Malta	-2,6	-2,3	-4,2	-3,3	-3,2	-2,5	-3,6	-2,6	-2,1	-1,4
Netherlands	0,2	0,2	0,2	-5,4	-5,0	-4,3	-3,9	-2,4	-2,3	-1,9
Austria	-2,6	-1,4	-1,5	-5,4	-4,5	-2,6	-2,2	-1,4	-2,7	-1,0
Poland	-3,6	-1,9	-3,6	-7,3	-7,3	-4,8	-3,7	-4,1	-3,4	-2,6
Portugal	-4,3	-3,0	-3,8	-9,8	-11,2	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-4,4
Romania	-2,1	-2,8	-5,5	-9,5	-6,9	-5,4	-3,7	-2,1	-0,8	-0,8
Slovenia	-1,2	-0,1	-1,4	-5,9	-5,6	-6,7	-4,1	-15,0	-5,0	-2,7
Slovakia	-3,6	-1,9	-2,4	-7,8	-7,5	-4,3	-4,3	-2,7	-2,7	-2,7
Finland	3,9	5,1	4,2	-2,5	-2,6	-1,0	-2,2	-2,6	-3,2	-2,8
Sweden	2,2	3,3	1,9	-0,7	-0,1	-0,2	-1,0	-1,4	-1,6	0,2

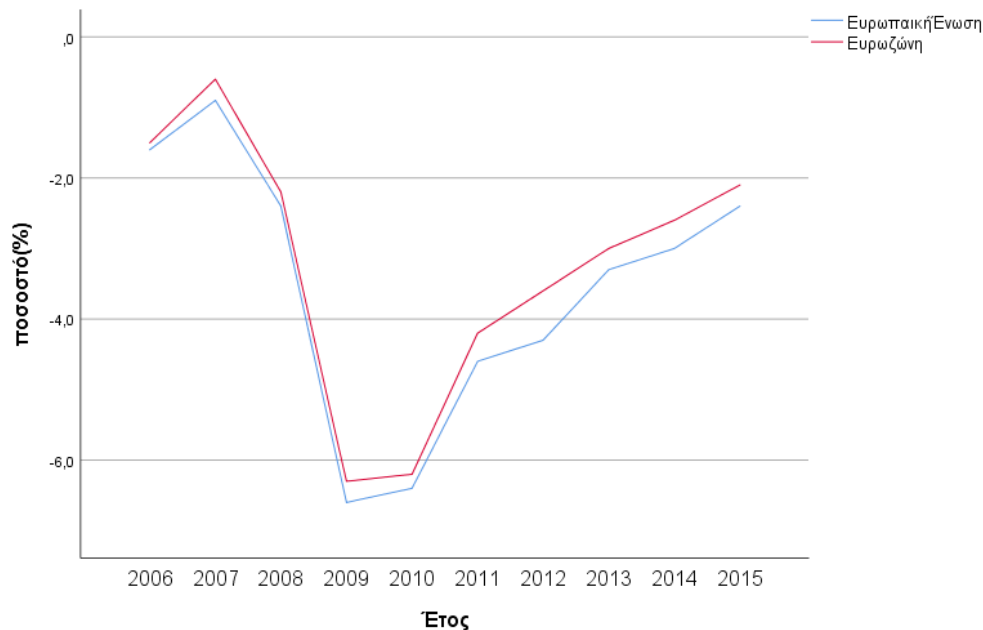
United Kingdom	-2,7	-2,9	-4,9	-10,2	-9,6	-7,6	-8,3	-5,7	-5,7	-4,3
-----------------------	------	------	------	-------	------	------	------	------	------	------

Πηγή: eurostat.ec.europa.eu

Σύμφωνα με τα πιο πάνω στοιχεία το δημοσιονομικό έλλειμμα στην ΕΕ(28) αλλά και στην ΕΕ(19) κατά το 2008 παρουσίασε αύξηση ενώ το 2009 έφτασε στο -6,6% του ΑΕΠ για την ΕΕ(28) και στο -6,3% του ΑΕΠ για την ΕΕ(19). Το 2008 όταν ξέσπασε η χρηματοπιστωτική κρίση στην Ελλάδα το δημοσιονομικό έλλειμμα κατήλθε στο -10,2% σε σχέση με το 2007 που ήταν 6,7%. Στην Ισπανία το 2007 υπήρχε πλεόνασμα 2,0% ενώ το 2008 η χώρα βρέθηκε με έλλειμμα -4,4%. Στην Ιρλανδία το 2007 υπήρχε πλεόνασμα 0,3% ενώ κατά το 2008 έλλειμμα -7,0%. Στην Εσθονία το 2007 παρουσιάζοταν πλεόνασμα 2,7% και το 2008 σημειώθηκε έλλειμμα -2,7%. Παρόμοια κατάσταση δημιουργήθηκε στο Βέλγιο όπου το 2007 η χώρα παρουσίαζε πλεόνασμα 0,1% και το 2008 παρουσίασε έλλειμμα 1,1%, και στην Γερμανία από πλεόνασμα 0,2% σε έλλειμμα -0,2%. Αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος κατά το 2008 σε σχέση με το 2007 παρουσιάστηκε και στην Τσέχικη Δημοκρατία της τάξης του -2,1% , στη Γαλλία 3,2% , στην Κροατία -2,8% , στην Ιταλία -2,7% , στη Λετονία -4,1% , στη Λιθουανία -3,1% , στη Μάλτα -4,2% , στη Πολωνία -3,6% , στη Πορτογαλία - 3,8% , στη Ρουμανία -5,5% , στη Σλοβενία -1,4% , στη Σλοβακία -2,4% και στο Ηνωμένο Βασίλειο -4,9%. Τα μεγαλύτερα ποσά δημοσιονομικού ελλείμματος σημειώθηκαν κατά το 2009 , ενώ σε κάποιες χώρες η κορύφωση του ελλείμματος τους σημειώθηκε το 2010. Το 2009 η ΕΕ(28) σημείωσε έλλειμμα -6,6% , ενώ η ΕΕ(18) -6,3%. Τη χρονιά αυτή όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ κατέγραψαν έλλειμμα. Τα μεγαλύτερα ποσοστά δημοσιονομικού ελλείμματος παρουσιάστηκαν στην Ιρλανδία με - 13,8% , στην Ελλάδα -15,1% , στην Ισπανία με -11,0% και στο Ηνωμένο Βασίλειο με -10,2%. Το 2010 αρκετά μέλη μείωσαν το ποσοστό ελλείμματος τους με εξαίρεση την Ιρλανδία όπου το έλλειμμα της ανατινάχθηκε στο -32,1% , την Πορτογαλία με αύξηση στο -11,2% και την Γερμανία η οποία αν και είναι μια από της ισχυρότερες οικονομίες της ΕΕ(28) σημείωσε έλλειμμα -4,2%. Από το 2010 μέχρι και το 2015 η πλειοψηφία των κρατών μελών σημείωσε σημαντική μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος με εξαίρεση το 2013 όπου η Σλοβενία αύξησε κατά πολύ το έλλειμμα της φτάνοντας στο -15,0%. Το ίδιο παρατηρήθηκε και στην Ελλάδα σημειώνοντας έλλειμμα -13,2%. Το 2014 η κυβέρνηση της Βουλγαρίας παρουσίασε έλλειμμα της τάξης του -5,5% , η Κύπρος -8,8% και η Πορτογαλία -7,2%. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2015 παρουσιάστηκε ανάκαμψη στην οικονομία με την ΕΕ(28) να μειώνει το έλλειμμα της στο -2,4% και η ΕΕ(18) στο -2,1%. Η μοναδικές χώρες οι οποίες δεν σημείωσαν βελτίωση ήταν η Ελλάδα όπου το 2014 κατάφερε να μειώσει σε -3,6% , ενώ το 2015 δημιούργησε έλλειμμα

της τάξης του -7,5%. Επίσης η Δανία αν και το 2014 βρέθηκε με πλεόνασμα 1,5% , το 2015 δημιούργησε έλλειμμα -1,7%. Η μείωση του ελλείμματος για αρκετές χώρες ήταν αποτέλεσμα της εφαρμογής νομισματικής πολιτικής, επιβολής κυρώσεων και αυστηρότερης εποπτείας.

Διάγραμμα 3: Δημοσιονομικό Έλλειμμα και Πλεόνασμα στην ΕΕ και στη Ζώνη του Ευρώ σε ποσοστό ΑΕΠ.

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από eurostat.ec.europa.eu

Στο πιο πάνω διάγραμμα φαίνεται ότι από το 2006 μέχρι και το 2015 η ΕΕ(28) και η ΕΕ(19) παρουσίαζαν δημοσιονομικό έλλειμμα. Το 2008 το δημοσιονομικό έλλειμμα άρχισε να παρουσιάζει αύξηση όπου κατά το 2009 έφτασε στα υψηλότερα επίπεδα με την ΕΕ(28) διακατέχει έλλειμμα της τάξης του -6,6% και την ΕΕ(19) -6,3%. Σταδιακή μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος άρχισε να σημειώνεται από το 2011 φτάνοντας το 2015 στο -2,4% για την ΕΕ(28) και στο -2,1% για την ΕΕ(19).

5.1.4 Δημόσιο Χρέος των κυβερνήσεων κρατών μελών της ΕΕ

Όπως προαναφέραμε για να υπάρχει υγιής οικονομία στα κράτη μέλη της ΕΕ απαιτείται να διατηρείται το δημόσιο χρέος σε ποσοστό μικρότερο του 60% του ΑΕΠ. Σε αντίθετη περίπτωση ένα ποσοστό μεγαλύτερο δεν θα είναι βιώσιμο και ο κίνδυνος χρεοκοπίας ελλοχεύει. Αρκετά ήταν τα κράτη μέλη της ΕΕ τα οποία βρέθηκαν αντιμέτωπα με υψηλά ποσοστά δημόσιου χρέους όπου αναγκάστηκαν να υποκύψουν σε μνημόνια και στην εφαρμογή ισχυρών μέτρων λιτότητας.

Πιο κάτω παρουσιάζεται το δημόσιο χρέος κάθε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2006 μέχρι και το 2015.

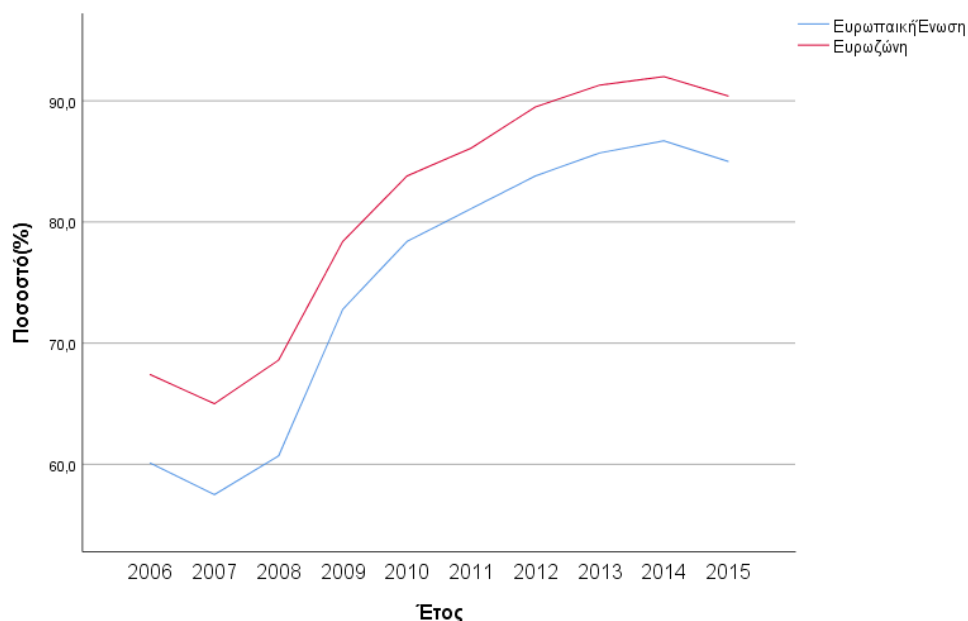
Πίνακας 4: Δημόσιο χρέος κρατών μελών σε ποσοστό ΑΕΠ

GEO/TIME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU (28 countries)	60,1	57,5	60,7	72,8	78,4	81,1	83,8	85,7	86,7	85
Euro area (19 countries)	67,4	65	68,6	78,4	83,8	86,1	89,5	91,3	92	90,4
Belgium	91	87	92,5	99,5	99,7	102,3	104,1	105,4	106,5	105,8
Bulgaria	21	16,3	13	13,7	15,3	15,2	16,7	17	27	26
Czech Republic	27,9	27,8	28,7	34,1	38,2	39,8	44,5	44,9	42,2	40,3
Denmark	31,5	27,3	33,4	40,4	42,9	46,4	45,2	44,7	44,8	40,4
Germany	66,5	63,7	65,1	72,6	81	78,7	79,9	77,5	74,9	71,2
Estonia	4,4	3,7	4,5	7	6,6	6,1	9,7	10,2	10,7	10,1
Ireland	23,6	23,9	42,4	61,7	86,3	109,6	119,5	119,5	105,2	78,6
Greece	103,6	103,1	109,4	126,7	146,2	172,1	159,6	177,4	179,7	177,4
Spain	38,9	35,5	39,4	52,7	60,1	69,5	85,7	95,4	100,4	99,8
France	64,4	64,3	68	78,9	81,6	85,2	89,5	92,3	95,3	96,2
Croatia	38,9	37,7	39,6	49	58,3	65,2	70,7	82,2	86,6	86,7
Italy	102,6	99,8	102,4	112,5	115,4	116,5	123,3	129	131,9	132,3
Cyprus	58,7	53,5	44,7	53,4	55,8	65,2	79,3	102,2	107,1	107,5
Latvia	9,9	8,4	18,7	36,6	47,4	42,8	41,3	39	40,7	36,3
Lithuania	17,2	15,9	14,6	28	36,2	37,2	39,8	38,7	40,5	42,7
Luxembourg	7,9	7,8	15,1	16	19,9	18,8	21,8	23,5	22,7	22,1
Hungary	64,6	65,6	71,6	77,8	80,5	80,7	78,2	76,6	75,7	74,7
Malta	64,6	62,4	62,7	67,8	67,6	70	67,6	68,4	67	64
Netherlands	44,8	42,7	54,8	56,9	59,3	61,6	66,4	67,7	67,9	65,1
Austria	67,3	65,1	68,8	80,1	82,8	82,6	82	81,3	84,4	85,5
Poland	46,9	44,2	46,3	49,4	53,1	54,1	53,7	55,7	50,2	51,1
Portugal	69,2	68,4	71,7	83,6	96,2	111,4	126,2	129	130,6	129
Romania	12,3	12,7	13,2	23,2	29,9	34,2	37,3	37,8	39,4	37,9
Slovenia	26	22,8	21,8	34,6	38,4	46,6	53,9	71	80,9	83,1
Slovakia	31	30,1	28,5	36,3	41,2	43,7	52,2	54,7	53,6	52,5
Finland	38,2	34	32,7	41,7	47,1	48,5	53,9	56,5	60,2	63,6
Sweden	43,7	39	37,5	41	38,3	37,5	37,8	40,4	45,2	43,9
United Kingdom	41	42	50,2	64,5	76	81,6	85,1	86,2	88,1	89,1

Πηγή: eurostat.ec.europa.eu

Σύμφωνα με τα πιο πάνω στοιχεία , το 2006 η ΕΕ(28) διακατείχε δημόσιο χρέος 60,1% του ΑΕΠ σε σχέση με την ΕΕ(19) που σημείωσε 67,4%. Το 2006, δύο έτη πριν να ξεσπάσει η χρηματοπιστωτική κρίση στην ΕΕ, η Ελλάδα διαμόρφωσε υψηλό ποσοστό χρέους της τάξης του 103,2% . Το ίδιο έτος η Ιταλία σημείωσε δημόσιο χρέος 102,6% και το Βέλγιο 91%. Αν και το 2007 παρατηρήθηκε ελαφρά μείωση στο δημόσιο χρέος, στην ΕΕ(28) 57,5% και στην ΕΕ(19) 65%, από το 2008 μέχρι και το 2014 τόσο στην ΕΕ(28) όσο και στην ΕΕ(19) το δημόσιο χρέος αυξανόταν συνεχώς. Η κορύφωση του δημόσιου χρέους σημειώθηκε το 2014 όπου στην ΕΕ(28) δημιουργήθηκε δημόσιο χρέος 86,7% και στην ΕΕ(19) χρέος 92%. Τα κράτη μέλη με το υψηλότερο ποσοστό δημόσιου χρέους κατά το 2014 ήταν, η Ελλάδα με 179,7% , η Ιταλία με 131,9% , η Πορτογαλία με 130,6% , η Κύπρος με 107,1% , το Βέλγιο με 106,5% , η Ιρλανδία με 105,2%, η Ισπανία με 100,4% και η Γαλλία με 95,3%. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ιρλανδία για το 2014 σημείωσε μείωση του δημόσιου της χρέους ενώ για τα δύο προηγούμενα έτη 2012 και 2013 το ποσοστό παρέμενε σταθερό στο 119,5%. Κατά το 2015 μειώθηκε ελαφρώς το δημόσιο χρέος φτάνοντας στο 85% για την ΕΕ(28) και στο 90,4% για την ΕΕ(19). Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις που έλαβαν αρκετά κράτη μέλη της ΕΕ η εφαρμογή ποσοτικής χαλάρωσης και τα μέτρα λιτότητας βοήθησαν στην μείωση του δημόσιου χρέους. Αισθητή μείωση παρουσίασε η Ιρλανδία η οποία σε διάστημα ενός έτους πέτυχε μείωση στο δημόσιο χρέος κατά 26,6% του ΑΕΠ. Παρόλα αυτά σε αρκετές χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Κύπρος δεν έχει επιτευχθεί ικανοποιητική μείωση δημόσιου χρέους.

Διάγραμμα 4: Δημόσιο χρέος στην ΕΕ και στη Ζώνη του Ευρώ σε ποσοστό ΑΕΠ

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από eurostat.ec.europa.eu

Το πιο πάνω διάγραμμα παρουσιάζει σε ποσοστό το δημόσιο χρέος των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών στην Ευρωζώνη. Από το 2006 μέχρι και το 2015 το ποσοστό δημόσιου χρέους στην ευρωζώνη είναι υψηλότερο από την ΕΕ(28). Αν και το 2007 σημειώθηκε μείωση στο ποσοστό δημόσιου χρέους τόσο στην ΕΕ(28) όσο και την ΕΕ(19), με το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτική κρίσης το δημόσιο χρέος αυξανόταν κάθε έτος. Παρά τις μεταρρυθμίσεις, την υποβολή κυρώσεων και σκληρών μέτρων λιτότητας που εφαρμόστηκαν σε αρκετές χώρες το χρέος στην ΕΕ(28) και στην ΕΕ(19) συνέχισε να αυξάνεται. Το 2014 καταγράφηκε το υψηλότερο ποσοστό με την ΕΕ(28) να ανεβαίνει στο 86,7% και την ΕΕ(19) στο 92%. Το 2015 επιτεύχθηκε μια ελαφρά μείωση του δημόσιου χρέους όμως εξακολουθεί να είναι υψηλό και για αρκετά κράτη μέλη μη βιώσιμο.

5.1.5 Ανεργία και Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας καθώς και η αύξηση του εμπορίου και ανταγωνισμού λόγω παγκοσμιοποίησης οδήγησαν πολλά κράτη σε αύξηση της ανεργίας. Σε αρκετές χώρες, όπως και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η εισαγωγή προϊόντων αποτέλεσε πιο φθηνή λύση από την εγχώρια παραγωγή με αποτέλεσμα να παρουσιάζεται ύφεση στην εγχώρια βιομηχανία αυξάνοντας τα ποσοστά ανεργίας. Η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση και ο αποπληθωρισμός επηρέασε ακόμη περισσότερο την ανεργία, οδηγώντας αρκετούς πολίτες σε μετανάστευση.

Σύμφωνα με τη βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής στατιστικής υπηρεσίας Eurostat παρουσιάζονται πιο κάτω τα ποσοστά ανεργίας κάθε κράτους μέλους της ΕΕ και Ευρωζώνης από το 2006 μέχρι και το 2016.

Πίνακας 5: Ποσοστό ανεργίας σε ενεργό πληθυσμό

GEO/TIME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
European Union (28 countries)	8,2	7,2	7,0	9,0	9,6	9,7	10,5	10,9	10,2	9,4	8,5
Euro area (19 countries)	8,4	7,5	7,6	9,6	10,2	10,2	11,4	12,0	11,6	10,9	10,0
Belgium	8,3	7,5	7,0	7,9	8,3	7,2	7,6	8,4	8,5	8,5	8,0
Bulgaria	9,0	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3	12,3	13,0	11,4	9,2	7,7
Czech Republic	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,1	4,0

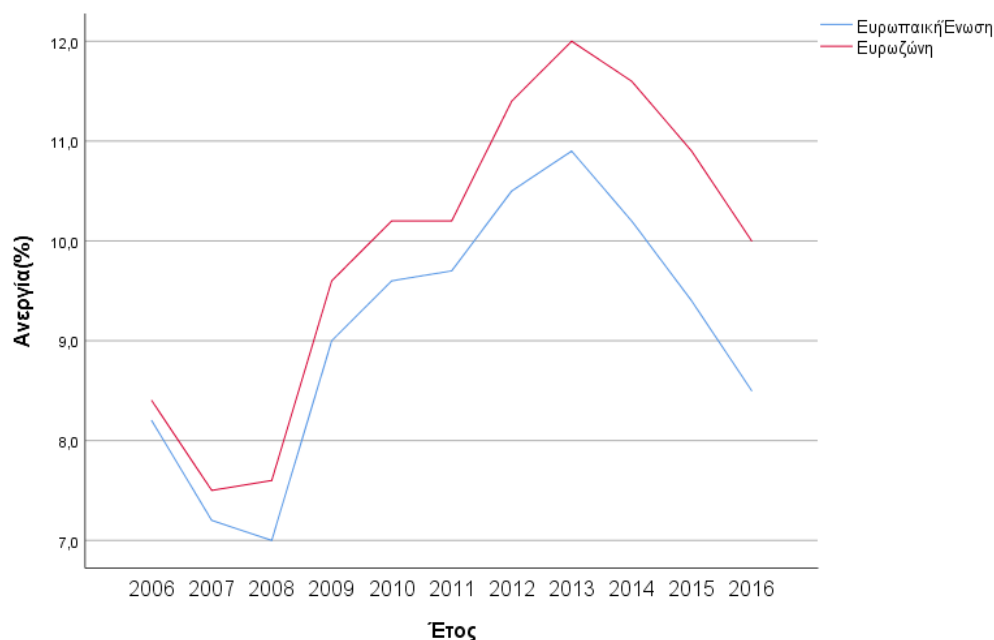
Denmark	3,9	3,8	3,4	6,0	7,5	7,6	7,5	7,0	6,6	6,2	6,2
Germany	10,1	8,5	7,4	7,6	7,0	5,8	5,4	5,2	5,0	4,6	4,1
Estonia	5,9	4,6	5,5	13,5	16,7	12,3	10,0	8,6	7,4	6,2	6,8
Ireland	4,5	4,7	6,4	12,0	13,9	14,7	14,7	13,1	11,3	9,4	7,9
Greece	9,0	8,4	7,8	9,6	12,7	17,9	24,5	27,5	26,5	24,9	23,5
Spain	8,5	8,2	11,3	17,9	19,9	21,4	24,8	26,1	24,5	22,1	19,6
France	8,8	8,0	7,4	9,1	9,3	9,2	9,8	10,3	10,3	10,4	10,0
Croatia	11,6	9,9	8,6	9,2	11,7	13,7	16,0	17,3	17,3	16,3	12,8
Italy	6,8	6,1	6,7	7,7	8,4	8,4	10,7	12,1	12,7	11,9	11,7
Cyprus	4,6	3,9	3,7	5,4	6,3	7,9	11,9	15,9	16,1	15,0	13,3
Latvia	7,0	6,1	7,7	17,5	19,5	16,2	15,0	11,9	10,8	9,9	9,6
Lithuania	5,8	4,3	5,8	13,8	17,8	15,4	13,4	11,8	10,7	9,1	7,9
Luxembourg	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8	5,1	5,9	6,0	6,5	6,3
Hungary	7,5	7,4	7,8	10,0	11,2	11,0	11,0	10,2	7,7	6,8	5,1
Malta	6,8	6,5	6,0	6,9	6,9	6,4	6,3	6,4	5,8	5,4	4,8
Netherlands	5,0	4,2	3,7	4,4	5,0	5,0	5,8	7,3	7,4	6,9	6,0
Austria	5,3	4,9	4,1	5,3	4,8	4,6	4,9	5,4	5,6	5,7	6,0
Poland	13,9	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3	9,0	7,5	6,2
Portugal	8,9	9,1	8,8	10,7	12,0	12,9	15,8	16,4	14,1	12,6	11,2
Romania	7,2	6,4	5,6	6,5	7,0	7,2	6,8	7,1	6,8	6,8	5,9
Slovenia	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2	8,9	10,1	9,7	9,0	7,9
Slovakia	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14,0	14,2	13,2	11,5	9,7
Finland	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8	7,7	8,2	8,7	9,4	8,8
Sweden	7,1	6,1	6,2	8,3	8,6	7,8	8,0	8,0	7,9	7,4	6,9
United Kingdom	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,1	7,9	7,6	6,1	5,3	4,8

Πηγή: eurostat.ec.europa.eu

Από τα πιο πάνω στοιχεία παρατηρούμε ότι το ποσοστό ανεργίας, σε ενεργό πληθυσμό, της ΕΕ(28) από το 2006 μέχρι και το 2008 παρουσίαζε σταδιακή μείωση. Η μείωση του ποσοστού παρουσιάστηκε και στην Ευρωζώνη με ελαφρά υψηλότερο ποσοστό σε σχέση με την ΕΕ(28). Το 2009 το ποσοστό ανεργίας τόσο στην ΕΕ(28) όσο και την Ευρωζώνη αυξήθηκε κατά 2%. Η μεγαλύτερη αύξηση στην ανεργία παρουσιάστηκε στην Ισπανία όπου το ποσοστό ανήλθε στο 17,9% και στην Λετονία στο 17,5%. Μεγάλη αύξηση παρουσιάστηκε και στην Εσθονία με 13,5%, στην Ιρλανδία με 12%, στη Λιθουανία με 13,8% και στη Σλοβακία με 12,1%. Το 2010 η αύξηση στην ανεργία συνεχίστηκε με εξαίρεση στη Γερμανία, Λουξεμβούργο και Αυστρία όπου παρουσιάστηκε ελαφρά μείωση. Από το 2010 μέχρι και το 2013 στην ΕΕ(28) το ποσοστό ανεργίας αυξανόταν κάθε έτος. Το ίδιο συνέβηκε και στην Ευρωζώνη όπου το ποσοστό ανεργίας ήταν υψηλότερο από την ΕΕ(28). Το 2015 και 2016 σημειώθηκε μείωση στο ποσοστό ανεργίας τόσο στην ΕΕ(28) όσο και στην ΕΕ(19) με διαφορά κατά 1,5% υψηλότερο στην ΕΕ(19). Το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας καταγράφηκε το 2013 στην Ελλάδα όπου ανήλθε στο 27,5% και ταυτόχρονα στην Ισπανία να σημειώνεται

το 26,1%. Στα δυο αυτά κράτη μέχρι και το 2016 παρατηρήθηκαν τα υψηλότερα ποσοστά σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα το 2016 η Ελλάδα κατέγραψε 23,5% και η Ισπανία 19,6%. Κατά το 2016 τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας σημειώθηκαν στην Τσέχικη Δημοκρατία με 4,0% και στην Γερμανία με 4,1% .

Διάγραμμα 5: Ποσοστό ανεργίας σε ενεργό πληθυσμό στην ΕΕ και στην Ζώνη του Ευρώ.

Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, κατά το έτος 2007 στην ΕΕ(19) σημειώθηκε το χαμηλότερο ποσοστό όπου ήταν 7,5% , ενώ στην ΕΕ(28) το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας σημειώθηκε το 2008 με 7,0%. Από το 2008 μέχρι και το 2013 παρουσιάστηκε μια ραγδαία αύξηση στην ανεργία με την ΕΕ(19) να καταγράφει υψηλότερα ποσοστά από την ΕΕ(28). Το 2013 σημειώθηκαν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας με την ΕΕ(19) να φτάνει στο 12,0% και την ΕΕ(28) στο 11,6%. Κατά το 2016 παρατηρήθηκε μείωση στο ποσοστό ανεργίας όμως εξακολουθούν να υπάρχουν κράτη μέλη της ευρωζώνης που έχουν πολύ ψηλά ποσοστά ανεργίας .

5.2 Μ. Βρετανία και το δημοψήφισμα Brexit

5.2.1 Το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος

Η αποχώρηση της Μ. Βρετανίας από την ΕΕ αποτελούσε στόχος αρκετών πολιτικών Βρετανών που βρέθηκαν στην εξουσία εδώ και δεκαετίες. Τον Ιούνιο του 2016 η Μ. Βρετανία καταφεύγει σε λαϊκό δημοψήφισμα προς παραμονή ή αποχώρηση της χώρας από την ΕΕ. Οι έντονες πολιτικές και οικονομικές ανασφάλειες που διακατέχουν την Ευρώπη τα τελευταία χρόνια οδήγησαν το δημοψήφισμα, με ποσοστό 51,9%, υπέρ της αποχώρησης.

Στην Αγγλία υπερίσχυσε το Brexit με ποσοστό 53,4% έναντι της παραμονής στην ΕΕ με ποσοστό 46,6%. Στην Ουαλία το 52,5% ψήφισε υπέρ του Brexit ενώ το 47,5% υπέρ της παραμονής. Στην Σκωτία, στην Βόρεια Ιρλανδία και Γιβραλτάρ η πλειοψηφία ψήφισε υπέρ της παραμονής. Στην Σκωτία το 62% δήλωσε υπέρ της παραμονής, ενώ το 38% υπέρ του Brexit. Στη Βόρεια Ιρλανδία το ποσοστό 55,8% ψήφισε για παραμονή έναντι του 44,2% προς αποχώρηση. Στο Γιβραλτάρ η συντριπτική πλειοψηφία ήταν υπέρ της παραμονής με ποσοστό 96% και 4% υπέρ της αποχώρησης.

5.2.2. Οι λόγοι που οδήγησαν στο Brexit

Τόσο οι ιστορικοί, πολιτισμικοί, όσο και οι κοινωνικοί παράγοντες διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην απόφαση κάθε πολίτη να ψηφίσει υπέρ ή κατά του Brexit. Το δημοψήφισμα έδειξε ότι οι περιοχές στις οποίες επικρατεί ευημερία και ανεπτυγμένη οικονομία υπερίσχυσε η παραμονή, ενώ στις περιοχές της υπαίθρου επικράτησε η αποχώρηση. Βασικοί λοιπόν παράγοντες που επηρέασαν την ψήφο κάθε πολίτη, αποτελεί η κοινωνική θέση αλλά ταυτόχρονα και η ηλικία, αφού ήταν εμφανές το γεγονός ότι πολίτες κάτω των 25 ετών ψήφισαν υπέρ της παραμονής ενώ η πλειοψηφία των ψηφοφόρων άνω των 60 τάχτηκε υπέρ της αποχώρησης. Είναι αναμφισβήτητο το γεγονός ότι το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος επηρεάστηκε από την παγκόσμια αβεβαιότητα, το ευρωπαϊκό οικονομικό και γεωλογικό κλίμα άλλα ταυτόχρονα και από την κοινωνική και οικονομική θέση μεταξύ των πολιτών. Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση, το δημοσιονομικό έλλειμμα στην ΕΕ αλλά και η μη αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων των χωρών αναβίωσαν την ανάγκη ενός κράτους το οποίο θα μπορεί να καθορίζει τη δική του νομοθεσία. Αρκετοί ήταν και αυτοί που ψήφισαν υπέρ επηρεαζόμενοι από ευρωσκεπτικιστικά κόμματα με πνεύμα

μεταναστευτικού φόβου. Η μεταναστευτική ροή πολιτών της ΕΕ, λόγω οικονομικής κρίσης και ανεργίας, σε χώρες της ΕΕ με ισχυρότερη οικονομία προκάλεσε αντιδράσεις. Αξίζει να σημειωθεί, ότι στις περιοχές του Ηνωμένου Βασιλείου στις οποίες τα ποσοστά υπέρ της αποχώρησης ήταν υψηλότερα από τα ποσοστά παραμονής ήταν περιοχές όπου η μετανάστευση δεν ήταν έντονη. Αντίθετα, περιοχές στις οποίες παρουσιάστηκε υψηλότερη μετανάστευσης ψήφισαν παραμονή στην ΕΕ. Ταυτόχρονα η προσφυγική μετανάστευση που τα τελευταία χρόνια κλονίζει την Ευρώπη ανάδειξε την αδυναμία της ΕΕ στο να ασκήσει εξωτερική πολιτική οξύνοντας όλο και περισσότερο τον μεταναστευτικό φόβο. Η πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας κ. Τερέζα Μέι σε δηλώσεις της έδειξε ότι είναι διατεθειμένη να θυσιάσει ακόμη και την πρόσβαση στην ενιαία αγορά έτσι ώστε να υπάρξει έλεγχος στα σύνορα της χώρας και να περιοριστεί η μετανάστευση. Απώτερος στόχος αποτέλεσε η επανάκτηση του ελέγχου της νομοθετικής διαδικασίας στην χώρα. Οι πλειοψηφία των υποστηρικτών της εξόδου ευελπιστεί σε μια αλλαγή με πρόοδο και εκ νέου ανάπτυξη.

5.2.3 Η διαδικασία αποχώρησης από την ΕΕ

Το Η. Βασίλειο αποτελεί την πρώτη χώρα που επιθυμεί να εξέλθει από την ΕΕ. Η διαδικασία της οικειοθελούς αποχώρησης κράτους μέλους από την ΕΕ, απαιτεί την ενεργοποίηση του άρθρου 50 της Λισαβόνας. Αρχικά, η χώρα που επιθυμεί να αποχωρήσει οφείλει να δηλώσει την πρόθεση της αυτή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη σειρά της σε συνεργασία με το κράτος προς αποχώρηση, επέρχεται σε διαδικασία διαπραγματεύσεων για να καθοριστούν οι ρυθμίσεις αποχώρησης καθώς και οι μελλοντικές σχέσεις του εν λόγω κράτους με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δηλαδή ακυρώνονται οι υφιστάμενοι διακανονισμοί και διαπραγματεύονται καινούργιοι. Σημειώνεται ότι δίνεται προθεσμία μέχρι δύο έτη για τις διαπραγματεύσεις και τη μετάβαση σε αποχώρηση εκτός και αν η δοθεί παράταση μετά από συμφωνία των δύο πλευρών.

Η επίσημη έναρξη της αποχώρησης σημειώθηκε στις 28 Μαρτίου 2017, όπου η πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας, κ. Μέι υπέγραψε την επιστολή για έναρξη των διαπραγματεύσεων. Η επιστολή παραδόθηκε στον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, κ. Ντόναλντ Τουσκ, ο οποίος στην συνέχεια αποστέλλει ένα προσχέδιο, στα 27 κράτη μέλη, που συμπεριλαμβάνει τις βασικές διαπραγματεύσεις .

5.2.4 Επιπτώσεις δημοψηφίσματος και κινδυνολογίες αποχώρησης

Η διεξαγωγή του δημοψηφίσματος προς αποχώρηση της από την ΕΕ, η προσπάθεια ενεργοποίησης του άρθρου 50 και η αβεβαιότητα που επικρατεί για την πορεία του Ηνωμένου Βασιλείου προκάλεσαν επιπτώσεις τόσο στην ίδια την χώρα όσο και στο σύνολο της ΕΕ. Η συναλλαγματική ισοτιμία της στερλίνα παρουσίασε αισθητή πτώση, περισσότερο από 15%, σε σχέση με σημαντικά νομίσματα όπως το δολάριο και το ευρώ. Πιο κάτω παρουσιάζεται η συναλλαγματική ισοτιμία Ευρώ ανά Στερλίνα, από τον Αύγουστο 2016 μέχρι τον Απρίλιο 2017.

Διάγραμμα 6: Συναλλαγματική Ισοτιμία Ευρώ ανά Στερλίνα

Πηγή: <https://www.dailyfx.com/eur-gbp>

Σύμφωνα με το πιο πάνω διάγραμμα, είναι φανερό ότι την περίοδο που ακολούθησε μετά του δημοψηφίσματος Brexit και συγκεκριμένα από το Σεπτέμβριο του 2016 μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου 2016 η στερλίνα παρουσίαζε σταδιακή πτώση έναντι του ευρώ. Η μεγαλύτερη υποτίμηση της στερλίνας σημειώθηκε στο πρώτο δεκαπενθήμερο του Οκτωβρίου 2016 όπου μια στερλίνα αγόραζε περίπου ένα ευρώ. Οι συνεχείς εξελίξεις και οι διαδικασίες προς την αποχώρηση δημιουργούν συνεχώς скаμπανεβάσματα στην στερλίνα.

Με την πτώση της στερλίνας παρατηρήθηκε αύξηση του επιπέδου του πληθωρισμού, γεγονός που προκαλεί αύξηση στο κόστος των εισαγωγικών προϊόντων της χώρας. Συνέπεια αυτού αποτελεί και η άνοδος των τιμών των καυσίμων όπου οδηγεί στην αύξηση των τιμών των

μεταφορών. Η άνοδος του ποσοστού πληθωρισμού περιορίζει την αύξηση των μισθών και γενικά πλήττει την οικονομική δραστηριότητα του Ηνωμένου Βασιλείου.

Αισθητή ήταν και η επιβράδυνση στην ετήσια αύξηση των τιμών των ακινήτων λόγω της επικείμενης εξόδου από την ΕΕ. Αξίζει να σημειωθεί, ότι η πτώση αυτή αποτελεί το χαμηλότερο επίπεδο τιμών ακινήτων στο Λονδίνο τα τελευταία τέσσερα έτη.

Η αποχώρηση του Ην. Βασιλείου ενδεχομένως να υποδειχτεί επώδυνη για ευρωπαίους πολίτες οι οποίοι έχουν εγκατασταθεί και εργάζονται στο Ην Βασίλειο, αφού η ελεύθερη διακίνηση αναμένεται να καταργηθεί και να χρειάζονται άδεια παραμονής. Μεγάλο πλήγμα αποτελεί για την Πολωνία όπου εκτιμάται ότι περίπου 916,000 πολωνοί πολίτες ζουν και εργάζονται στην Μεγάλη Βρετανία.

Αρκετές είναι οι χώρες, κράτη μέλη της ΕΕ οι οποίες αναμένεται να ευνοηθούν ένεκα Brexit, αφού αρκετές επενδυτικές εταιρείες αποφάσισαν να μετακομίσουν από την Βρετανία και να μεταφερθούν σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, όπως στη Φρανκφούρτη, το Δουβλίνο, το Λουξεμβούργο και το Παρίσι. Λόγω του Brexit προβλέπεται ότι εάν εδρεύουν στο Ηνωμένο Βασίλειο δεν θα μπορούν να έχουν πρόσβαση στην Ευρωπαϊκή αγορά. Σημαντικό αποτελεί το γεγονός ότι η μετακίνηση αυτή μπορεί να επιτευχθεί με ευκολία αφού δεν θα υπάρξουν εξαντλητικοί έλεγχοι από μέρους των Ευρωπαϊκών αρχών για τον λόγο ότι εφαρμόζεται ήδη το κανονιστικό πλαίσιο. Για πολλές επενδυτικές τράπεζες, η Φρανκφούρτη αποτελεί ιδανική επιλογή για τον λόγο ότι εκεί βρίσκεται η Γερμανική Ρυθμιστική αρχή τραπεζών Bafin και η ΕΚΤ. Προτίμηση για την Φρανκφούρτη εξέφρασαν οι Goldman Sachs καθώς και η Citigroup. Ελκυστική επιλογή αποτελεί και το Δουβλίνο όπου εφαρμόζεται παρόμοια νομοθεσία με την Βρετανία. Ενδιαφέρον για το Δουβλίνο εξέφρασαν η Bank of America, η Standard Chartered και η Barclays. Εταιρείες όπως η Αμερικάνικη πολυεθνική εταιρεία διαχείρισης κεφαλαίων , Blackstones και η Αμερικάνικη ασφαλιστική AIG δήλωσαν ενδιαφέρον για ίδρυση θυγατρικής στο Λουξεμβούργο. Υπολογίζεται ότι με την μετακίνηση επενδυτικών εταιρειών, αναμένεται να παρουσιαστεί απώλεια περίπου 10 000 θέσεων εργασίας σε τράπεζες αλλά και περίπου 20 000 υποστηρικτικές θέσης εργασίας στην ΕΕ.

Παρόλο που πολλές επενδυτικές εταιρείες έχουν ως πλάνο την μετακίνηση τους σε άλλες χώρες μέλη της ΕΕ, υπάρχουν και εταιρείες οι οποίες διαθέτουν θυγατρική έδρα μόνο στο Ηνωμένο Βασίλειο δηλώνουν ότι θα προσαρμοστούν με την νέα κατάσταση και δεν θα προβούν σε διαδικασία μετακίνησης. Επίσης, ο διεθνής όμιλος διαφήμισης και μέσων μαζικής ενημέρωσης, Havas Group, χωρίς να έχει μακροπρόθεσμες προβλέψεις για τις επιπτώσεις του Brexit ανοίγει

νέα γραφεία στο Λονδίνο υποστηρίζοντας ότι η οικονομία στη Βρετάνια βρίσκεται σε καλά επίπεδα και ότι το Λονδίνο θα παραμείνει διεθνής κόμβος.

Η έξοδος από την ΕΕ επιφέρει οικονομικό κόστος προς την χώρα που θα αποχωρήσει. Το Ηνωμένο Βασίλειο οφείλει να καλύψει τις οικονομικές δεσμεύσεις όπως για παράδειγμα να παράσχει τις συνταξιοδοτικές εισφορές σε Βρετανούς εργάτες της ΕΕ, εγγυήσεις δανείων που δόθηκαν για την διάσωση κάποιας άλλης χώρας μέλους την ΕΕ όπως στην περίπτωση της διάσωσης της Ιρλανδίας αλλά και επιδότηση έργων υποδομής τα οποία εγκρίθηκαν κατά την παραμονή της χώρας στην ΕΕ και τα οποία ακόμη εκκρεμούν. Εκτιμάται ότι το κόστος που θα επιβληθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο θα ξεπεράσει τα 60 δις ευρώ.

Κεφάλαιο 6

Συμπεράσματα

Οι στόχοι της παρούσας διατριβής ήταν η διερεύνηση των κυριότερων οικονομικών δεικτών των κρατών μελών της ΕΕ από το 2006 μέχρι και το 2016, με έμφαση στα κράτη μέλη της Ευρωζώνης. Με τη συλλογή των πιο πάνω στοιχείων μπορούμε να καταλήξουμε σε πολύ σημαντικά συμπεράσματα και να κατανοήσουμε το γεγονός ότι μέχρι και σήμερα το Ευρωπαϊκό οικοδόμημα αντιμετωπίζει δυσκολίες βιωσιμότητας. Κατά την υιοθέτηση του ευρώ, οι ελλειμματικές οικονομίες κρατών μελών, αποτέλεσαν πόλο έλξης για τις πλεονασματικές μονάδες της Ευρωζώνης με αποτέλεσμα, η συνεχής ροή χρήματος προς τις ελλειμματικές μονάδες υπό μορφή κρατικού δανεισμού, να αυξάνει ολοένα και περισσότερο το χρέος των κρατών. Αν και το κοινό νόμισμα παρέχει την δυνατότητα για ελεύθερη διακίνηση εμπορίου και δανειοδότησης μεταξύ των κρατών μελών της ευρωζώνης, η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση έδειξε την αδυναμία του ευρωπαϊκού οικοδομήματος στο να αντιμετωπίσει τα σημάδια της οικονομικής κρίσης.

Αρχικά με την αξιολόγηση του δείκτη Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) διαπιστώνουμε ότι η μεγαλύτερη μείωση παρουσιάστηκε το έτος 2009 όπου το ΑΕΠ για την ΕΕ(28) μειώθηκε στο 24,500 ανά κεφαλή εισόδημα και για την ΕΕ(19) στο 27,800. Αρκετά κράτη μέλη σημείωσαν σταδιακή αύξηση του ΑΕΠ μέχρι και το έτος 2015, ενώ άλλα κράτη διατήρησαν σταθερότητα. Εξάιρεση αποτέλεσαν η Ελλάδα και η Κύπρο όπου κατέγραψαν το πόσο των 16,200 και 20,800 αντίστοιχα για το έτος 2015, ποσό χαμηλότερο από αυτό που παρουσίαζαν πριν το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Παρατηρώντας το ποσοστό πληθωρισμού βλέπουμε ότι από το 2006 μέχρι και το 2008 τα επίπεδα πληθωρισμού σε αρκετά κράτη μέλη ξεπερνούσαν κατά πολύ το επιθυμητό 2%. Με την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης το ποσοστό πληθωρισμού παρουσίασε κατακόρυφη πτώση φτάνοντας σε αρκετά κράτη μέλη σε μηδενικά επίπεδα ενώ

παρατηρήθηκε και αποπληθωρισμός. Από το 2009 και μετά, αν και έχουν γίνει προσπάθειες εκ μέρους της ΕΚΤ για διατήρηση του πληθωρισμού στο 2% και έχει παρατηρηθεί μια αύξηση στο πληθωρισμό, το 2016 η ΕΕ(28) σημείωσε 0,3 και η ΕΕ(19) 0,2 ποσά τα οποία οφείλονται στην εφαρμογή περιοριστικής νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

Με την αξιολόγηση του δημοσιονομικού ελλείμματος και πλεονάσματος των κρατών μελών σε ποσοστό του ΑΕΠ γίνεται εμφανές ότι την περίοδο από το 2008 παρουσιάστηκε αύξηση του δημοσιονομικού ελλείμματος με μέγιστο έλλειμμα τα καταγράφετε το 2009 στο -6,6% για την ΕΕ(28) και στο -6,3% για την ΕΕ(19). Το 2015 το δημοσιονομικό έλλειμμα για την ΕΕ(28) ανήλθε στο -2,4% και για την ΕΕ(19) στο -2,1% ποσοστά που δεν ξεπερνούν τους όρους της σταθερότητας και ανάπτυξης της ΕΕ. Τα υψηλότερα ποσοστά ελλείμματος για το 2015 παρουσίασαν η Ελλάδα η Ισπανία με -7,5% και -5,1% αντίστοιχα.

Αν και στους όρους της ΕΕ προαπαιτείται το δημόσιο χρέος των κρατών μελών να μην υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ, πριν το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης η ΕΕ(28) βρισκόταν στο όριο με το ποσό των 60,1% ενώ η ΕΕ(19) στο 67,4%. Το έτος 2009 το δημόσιο χρέος αυξήθηκε στο 72,8% για την ΕΕ(28) και στο 78,4 % για την ΕΕ(19). Η νομισματική πολιτική που εφαρμόστηκε μείωσε το ρυθμό αύξησης του δημόσιου χρέους όμως δεν κατάφερε να το μειώσει το ποσοστό χρέους. Για το έτος 2015 η ΕΕ(28) κατέγραψε 85% και η ΕΕ(19) 90,4% του ΑΕΠ δημόσιο χρέος. Συγκεκριμένα, για το έτος 2015 οι τρεις χώρες με το υψηλότερο δημόσιο χρέος ήταν η Ελλάδα η οποία σημείωσε το τεράστιο ποσοστό του 177,4% , η Ιταλία το 132,3% και η Πορτογαλία το 129%.

Το πρώτο σκέλος της έρευνας κλείνει με την ανάλυση του ποσοστού ανεργίας σε ενεργό πληθυσμό. Η χρηματοπιστωτική κρίση άρχισε να αυξάνει τα ποσοστά ανεργίας από το 2009 όπου η ΕΕ(28) παρουσίασε ανεργία της τάξης του 9% και η ΕΕ(19) 9,6%. Η συνεχής αύξηση σημειώθηκε μέχρι και το 2013. Το έτος 2016, αν και τα ποσοστά ανεργίας συνεχίζουν να βρίσκονται σε ψηλά επίπεδα μειώθηκαν στο 8,5% για την ΕΕ(28) και στο 10% για την ΕΕ(19). Η ανισότητα μεταξύ των βορείων και νότιων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έγινε εντονότερη, αφού τα ποσοστά ανεργίας στο νότιο τμήμα ήταν από το 2006 και συνεχίζουν να είναι στις υψηλότερες θέσεις. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας για το 2016 καταγράφηκε στην Ελλάδα και είναι της τάξης του 23%.

Διαμέσου του δεύτερου σκέλους της έρευνας, εξετάστηκε η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, όπου και επιτυγχάνεται η ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής.

Σύμφωνα με την πιο πάνω έρευνα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η απόφαση του Ηνωμένου Βασιλείου για αποχώρηση δεν ήταν καθόλου απρόβλεπτη. Ανέκαθεν οι σχέσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της ΕΕ δεν ήταν ισχυρές και πάντοτε το Ηνωμένο Βασίλειο διατηρούσε μια απόμακρη και ευρωφοβική στάση από το Ευρωπαϊκό όραμα. Εδώ και αρκετά έτη γίνεται λόγος για προσπάθειες καταφυγής σε λαϊκό δημοψήφισμα αποχώρησης. Η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση που έπληξε την ΕΕ και ταυτόχρονα το μεταναστευτικό πρόβλημα αποτέλεσαν τους κυριότερους λόγους υπερίσχυσης των ψήφων υπέρ της αποχώρησης. Η περίπτωση Brexit ως η πρώτη αποχώρηση κράτους μέλους της ΕΕ αναμένεται να επιφέρει αλλαγές τόσο στην ίδια την χώρα όσο και στις υπόλοιπες χώρες, κράτη μέλη, της ΕΕ. Γίνεται λόγος λοιπόν για οικονομικό και ηθικό πλήγμα στο σύνολό της ΕΕ καθώς και στην ανάπτυξη του ευρωσκεπτικισμού. Οι συνεχείς διαπραγματεύσεις μεταξύ των μελλοντικών σχέσεων του Ηνωμένου Βασιλείου προκαλούν έντονα ανησυχίες. Μερικές από τις επιπτώσεις του Brexit έχουν καταστεί ήδη εμφανές, όπως η αβεβαιότητα που επικρατεί στην κοινή αγορά με άμεσο αντίκτυπο στην ισοτιμία στερλίνας και ευρώ, η αύξηση του πληθωρισμού και του κόστους εισαγωγικών προϊόντων, αλλά και οι δηλώσεις αρκετών χρηματοπιστωτικών, επενδυτικών εταιρειών προς μετακόμιση τους σε άλλες πόλεις της ΕΕ.

Εν κατακλείδι, στην παρούσα διατριβή οι δυσκολίες που προέκυψαν ήταν η μη έγκυρη δημοσίευση όλων των οικονομικών δεικτών που εξετάστηκαν για το έτος 2016. Λόγω περιορισμένου χρονικού ορίου για την αποπεράτωση της διατριβής η πλειοψηφία των δεικτών αναφέρεται μέχρι και το έτος 2015. Επιπλέον, η παρουσίαση των συνεχών εξελίξεων και μελλοντικών προβλέψεων της περίπτωσης Brexit βασίζεται σε περιστατικά και εκτιμήσεις που σημειώθηκαν την χρονική περίοδο μέχρι και τον Απρίλιο του 2017.

Κεφάλαιο 7

Επίλογος

Από το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 έχει περάσει σχεδόν μια δεκαετία και παρά τις νομισματικές πολιτικές που εφαρμόζονται συνεχίζεται να μην επιφέρονται τα επιθυμητά αποτελέσματα αφού οι ελλειμματικές μονάδες συνεχίζουν να έχουν τεράστια χρέη. Κατά τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει παρατηρηθεί η ένταξη κρατών τα οποία δεν διέθεταν την ίδια οικονομική ανάπτυξη με τα υπόλοιπα κράτη μέλη. Το γεγονός ότι κάθε χώρα κατέχει διαφορετική οικονομική δυνατότητα, δραστηριότητα και επίπεδο ανάπτυξης, καθιστά το κοινό νόμισμα δύσκολη περίπτωση.

Μια χώρα εάν είναι πιστωτής, χρειάζεται ένα νόμισμα το οποίο να είναι σταθερό ώστε να υπάρχει μια διαφύλαξη των δανείων της. Αντίθετα εάν σε μια χώρα υπάρχει λιγότερη ανάπτυξη, θα ήταν καταλληλότερο ένα νόμισμα όχι τόσο ισχυρό, αλλά πιο αδύνατο έτσι ώστε να επιτύχει μείωση κόστους των εξαγωγών και μείωση στην αξία των δανείων της. Το νόμισμα αποτελεί σημαντικό εργαλείο με το οποίο ένα κράτος ρυθμίζει τις οικονομικές του καταστάσεις. Σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει ανάπτυξη στην οικονομία μιας χώρας, υπάρχει η δυνατότητα υποτίμησης του νομίσματος ώστε να αυξηθούν οι εξαγωγές και η οικονομία να σταθεροποιηθεί. Αντίθετα ένα κοινό νόμισμα λειτουργεί υπό τους ίδιους κανόνες για όλα τα κράτη μέλη και όχι με βάση τις ανάγκες κάθε κράτους και δεν υπάρχει η δυνατότητα εφαρμογής διαφορετικής νομισματικής πολιτικής. Το γεγονός αυτό σε περίοδο οικονομικής κρίσης, καταδικάζει ένα κράτος με φτωχή οικονομία σε μακρά ύφεση. Οι χώρες του νότιου τμήματος της Ευρώπης οι όποιες προσπαθούν εδώ και έτη να ορθοποδήσουν, εάν διέθεταν δικό τους νόμισμα ίσως να μην έφταναν σε τόσο δύσκολη οικονομικά θέση. Αν και έγινε αναφορά για αποχώρηση κρατών από την ευρωζώνη και έκδοση δικού τους νομίσματος, η έκδοση νέου νομίσματος οδηγεί στην ταυτόχρονη υποτίμηση του όπου θα έχει συνεπακόλουθο σε έντονα μαζικές αποσύρσεις χρημάτων από τράπεζες καθώς και ρευστοποιήσεις περιουσιακών στοιχείων αποστραγγίζοντας την οικονομία της χώρα και

οδηγώντας τις τράπεζες σε χρεοκοπία. Το γεγονός αυτό αποτρέπει τις χώρες επιλέγοντας να μένουν υπό την σκιά ενός κοινού νομίσματος το οποίο με κάθε οικονομική κρίση θα τις παρασέρνει σε μακράν ύφεση. Η περαιτέρω μελέτη της βιωσιμότητας του κοινού νομίσματος κρίνεται αναγκαία αφού η πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση έχει δείξει ότι οι φτωχές οικονομίες πλήττονται ακόμη περισσότερο διαμέσου του κοινού νομίσματος.

Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ σε μια περίοδο πολιτικής και οικονομικής αβεβαιότητας με ανεπτυγμένο ευρωσκεπτικιστικό πνεύμα αποτελεί πρόκληση για την διατήρηση της ενότητας των κρατών μελών της ΕΕ. Οι δυσκολίες της βιωσιμότητας και η συνεχής αύξηση της ανισότητας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ προκαλεί ανησυχίες για δημιουργία μιας μεγαλύτερης οικονομικής και πολιτικής κρίσης. Η ΕΕ μέσω των διαπραγματεύσεων με το Ην. Βασίλειο καλείται να κρατήσει συσπειρωμένα τα υπόλοιπα κράτη μέλη για να αποτραπεί άλλη πιθανή αποχώρηση μέλους επιφέροντας οικονομική και πολιτική διάλυση στην ΕΕ. Εάν η ευημερία και η ειρήνη των χωρών χαθεί τότε το οικοδόμημα της ΕΕ θα έχει αποτύχει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βαρουφάκης Γ. (2011) Παγκόσμιος Μινώταυρος, οι πραγματικές αιτίες της κρίσης. Αθήνα
Εκδόσεις: Λιβάνη
- Βαρουφάκης Γ. (2016) Η αρπαγή της Ευρώπης, Οι ρίζες της καταστροφικής διαχείρισης μιας
αναπόφευκτης κρίσης. Εκδόσεις: Πατάκη
- Berstein S., Milza P. (1997) Ιστορία της Ευρώπης, Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της
Ευρώπης 1919 Σήμερα. Εκδόσεις: Αλεξάνδρεια
- Howells P.,Bain Keith (2009) Χρήμα, Πίστη, Τράπεζες Μια Ευρωπαϊκή Προσέγγιση.
Εκδόσεις: Κριτική
- Πετράκης Π.Ε (2010) Τραπεζική και η κρίση του 2008. Αθήνα, Εκδόσεις: Μονοπρόσωπη
Ε.Π.Ε
- Σταμέλος Γ., Βασιλόπουλος Α. (2004) Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική. Εκδόσεις:
Μεταίχμιο επιστήμες
- Friedman G. (2015) Σημεία Ανάφλεξης, Η αναδυόμενη κρίση στην Ευρώπη. Εκδόσεις:
Ενάλιος
- Fontaine P. (2014) Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια ,Η Ευρώπη σε 12 μαθήματα.
Εκδόσεις: 1049 Βρυξέλες
- Χατζηβασιλείου Ε. (2001) Εισαγωγή στην ιστορία του μεταπολεμικού κόσμου. Αθήνα,
Εκδόσεις: Πατάκη

Διαδικτυακές Πηγές

https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/cyprus_el

<http://ec.europa.eu/eurostat/inflation-dashboard>

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/7/2/3/index.tkl?lang=gr&s=1&e=10

<https://www.imf.org/external/lang/Greek/np/exr/facts/glanceg.htm>

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tec00118&plugin=1>

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_10dd_edpt1&lang=en

<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=tipsun20&language=en>

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7767050/KS-BJ-16-012-EN-N.pdf/71926586-e74c-41da-80fa-1f5b0f527bca>

<https://www.kathimerini.com>

<http://sdw.ecb.europa.eu/>

<http://www.economist.com/Brexit>

<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/144931/1/865284334.pdf>

<http://search.proquest.com/openview/ac9ae86655f3958ee176717f77b649b1/1?pq-origsite=gscholar&cbl=237752>

http://eprints.lse.ac.uk/66144/1/_lse.ac.uk_storage_LIBRARY_Secondary_libfile_shared_repository_Content_LSE%20BrexitVote%20blog_brexit02.pdf

<http://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/fora95&div=133&id=&page>